

gemeente
Het Hogeland

GROENBELEID 2021 - 2030

GEMEENTE HET HOGELAND

Beleidsplan en beheervisie

Groenbeleid 2021 - 2030

Gemeente Het Hogeland

Beleidsplan en beheervisie

opdrachtgever
portefeuillehouder
team
opgesteld door
startdatum
versie

College van B&W gemeente Het Hogeland
Th. de Vries
Infra Ontwikkeling
Klaas Schuurman
maart 2020
def.18 februari 2021

1.0 Inleiding	4	6.0 Bescherming groen en bomen	35
2.0 Visie	5	6.1 Visie	35
2.1 Visie op groen	5	6.2 Kaders kappen	35
2.2 Visie op groenbeleid	5	6.3 Kaders herplant	38
2.3 Groen onder druk	6	7.0 Financieel	41
2.4 Ambitie	7	7.1 Huidig budget	41
3.0 Uitgangspunten beleid	8	7.2 Gevolgen nieuw beleid	41
3.1 Kaders	8	7.3 Kosten per scenario	42
3.2 Dorpen in het groen	8	7.4 overige kosten	44
3.3 Beeld van het groen	9	8.0 Samenvatting	46
3.4 Functies van het groen	10	Bijlagen	49
4.0 Het groene frame	14	I. Landschapskenmerken en wegbeplanting	49
4.1 Grote lijnen	14	II. Ambitieniveaus groen	55
4.2 Woonwijken	15	III. Vervolgstappen	56
4.3 Bedrijventerreinen	16	IV. Beheerplan bermen	58
4.4 Groengebieden en dorpsranden	17	V. Beheerplan groen	59
4.5 Bijzondere locaties	17	VI. Resultaten enquête groenbeleid	60
4.6 Bermen en watergangen	19	VII. Begrippen en afkortingen	64
5.0 Beheer en Onderhoud	21	VIII. Bronnen	64
5.1 Arealen	21		
5.2 Beheerconcept	22		
5.3 Visie beheer en onderhoud	25		

1.0 INLEIDING

Aanleiding

Voor u ligt het groenbeleidsplan van gemeente Het Hogeland. De herindeling per 1 januari 2019 heeft tot gevolg dat het groenbeleid van de vier voormalige gemeenten herijkt moet worden. Vier gemeenten geeft immers veelal verschillende opvattingen en keuzes.

Het groenbeleidsplan is de nota waarin de gemeente Het Hogeland haar beleid vastlegt dat zij de komende jaren wil voeren voor het groen: het betreft zowel groenvoorzieningen binnen als buiten de dorpen. De nota is geschreven voor, huidige en toekomstige, bestuurders, inwoners en voor hen die betrokken zijn bij het ontwerp, de inrichting en het beheer van het groen.

Om groen integraal te benaderen is gekozen om geen apart beleid te maken voor verschillende thema's zoals bomen of bermen, maar dit op te nemen in het groenbeleidsplan. Hierdoor ontstaat een completer overzicht van groene beleidsaspecten. Uitzondering hierop zijn de sportvelden, deze maken geen deel uit van dit groenbeleid.

Het doel van het groenbeleidsplan is het scheppen van duidelijkheid voor een langere periode. Er worden richtlijnen en kaders benoemt waaraan getoetst wordt bij ontwikkelingen. Daarnaast is de beheervisie opgenomen en vormt zo samen de basis voor beheer- en onderhoudsplannen.

Werkwijze

Getracht is met een frisse blik het groenbeleid vorm te geven en niet een soort gemiddelde te zoeken in het beleid van de vier voormalige gemeenten. Zowel intern als extern is het proces om tot nieuw beleid te komen beïnvloed door de Covid-19 pandemie. Neemt niet weg dat intern de betrokken teams wel zijn

betrokken bij de inhoud. De inwoners is middels een enquête gevraagd hun mening te geven. Dit heeft geresulteerd in circa 1.750 reacties.

leeswijzer

In **hoofdstuk 2 Visie** vindt u de visie op groen en de uitgesproken ambitie. Vervolgens in **hoofdstuk 3 uitgangspunten beleid**. De groenstructuur is beschreven in **hoofdstuk 4 Het groene frame**. De visie op het beheer en het beheerconcept treft u aan in **hoofdstuk 5 Beheer en Onderhoud**. In **hoofdstuk 6 Bescherming groen en bomen** zijn kaders benoemd voor kappen en herplant. **hoofdstuk 7 financiën** gaat over de kosten van regulier groenbeheer. Het geheel is samengevat in **hoofdstuk 8 Samenvatting**. Voor extra informatie is verwezen naar bijlagen.

afb. 1

2.0 VISIE

2.1 Visie op groen

Groen geeft een bijzondere kleur aan het leven in en tussen de dorpen. Groen slaat op een berm, een enkele boom of struik, een gazon, een bloemenweide, een bloemperk, een laan, een speelveld, een bos, ...

Groen vertelt ons welk seizoen het is, het bepaalt mede de identiteit van 'ons' landschap, vormt een oriëntatiepunt, geeft ons beschutting, biedt plaats aan vogels en ander leven en verbindt de dorpen met het omringende landschap.

Groen is een belangrijke factor als het gaat om welzijn en gezondheid, we kunnen er bewegen, spelen en ontmoeten. Groen draagt bij aan het verminderen van de opwarming van onze aarde en het bufferen van neerslag, CO2 en fijnstof, het biedt voedsel, grondstof, en door dit alles ook economische waarde.

Groen verschilt van de andere kleuren in onze omgeving: het rood van de bebouwing, het blauw van het water en het grijs van de infrastructuur. Groen verbindt deze kleuren. Groen vang je niet zomaar in een alinea. Kortom, groen bepaalt op een veelomvattende manier onze leefomgeving.

Groen is ook in een ander opzicht bijzonder: het is een levend organisme dat groeit. Het tempo van die groei is veel lager dan het dynamische tempo van de huidige tijd, dat maakt groen kwetsbaar. Tegelijkertijd kan groei uitbundig zijn, en dat maakt beheer noodzakelijk.

We zijn ons meer en meer bewust van het belang van groen, de processen waarbij groen een rol speelt, en hoe dit alles doorwerkt in ons bestaan. Een wereld zonder vitaal groen verliest zijn weerbaarheid. Dag in dag uit worden we geconfronteerd met de gevolgen hiervan; denk bijvoorbeeld aan luchtvervuiling, weerextremen en dierplagen.

Bij alles wat we in en met ons groen doen, moeten we ons daarom afvragen welke invloed het heeft. Niet alleen op de mensen en wat het kost, maar zeker ook op al het andere waarvoor groen van wezenlijk belang is.

Vanwege al deze dingen, en meer, vraagt groen een eigen plaats in het beleid van de gemeente Het Hogeland.

Het belang van groen eindigt niet bij de gemeentegrenzen. We zijn als gemeente HHL onderdeel van een groter geheel en vinden daarom dat we moeten trachten bij te dragen aan doelen zoals verwoord in het nationale klimaatakkoord en de bossenstrategie.

- We zien kansen om met openbaar groen meerwaarde te creëren die verder gaat dan de traditionele kijk op openbaar groen.
- Bij alles wat we in en met ons groen doen, moeten we ons afvragen welke invloed het heeft.
- Groen vertegenwoordigt waarde die groter is dan een simpele rekensom van kosten en baten.

2.2 Visie op groenbeleid

Iedereen heeft wel een visie op het groen in en om de dorpen; dit groenbeleidsplan is de visie van het gemeentebestuur van Het Hogeland. De mening van inwoners is middels een vragenlijst onderzocht. We zijn ons ervan bewust dat niet ieders standpunt is opgenomen in het voorliggende groenbeleid, daarvoor zijn de meningen per thema te uiteenlopend. Maar we zijn van mening dat hiermee een weloverwogen beleid kan worden ingezet waar veel van onze inwoners zich in kunnen vinden.

Het gemeentebestuur heeft de visie opgesteld om aan te geven wat er op langere termijn met het groen in en rond de dorpen moet gebeuren. Het groenbeleidsplan gaat vooral over het groen dat van de gemeente zelf is; het openbaar groen. Met het nieuwe beleid wil het bestuur de bewoners schetsen hoe de gemeente tegen groen aankijkt, wat zij belangrijk vindt, hoe de gemeente bij nieuwbouw of herstructurering wil omgaan met groen en hoe de gemeente het groen in stand wil houden. Kortom, wat kunnen de bewoners de komende jaren van hun gemeente verwachten.

De visie gaat over de hoofdlijnen van het beleid, niet over de praktijk zelf. Wel biedt dit handvatten om de praktijk te kunnen sturen. Waar op dit moment instrumenten of gegevens ontbreken, geven we aan welke dat zijn en hoe de gemeente van plan is dit op te pakken.

De gemeente heeft het groenbeleidsplan opgesteld voor haar bewoners en hun organisaties, voor de bedrijven in de gemeente, voor organisaties die het belang van het groen behartigen en voor vakmensen die groen ontwerpen, inrichten en beheren.

- We laten zien hoe de gemeente tegen groen aankijkt en hoe ze daarmee wil omgaan.
- We benoemen hoofdlijnen en handvatten om de praktijk te kunnen sturen.
- Het groenbeleidsplan is opgesteld voor inwoners, voor de bedrijven in de gemeente, voor organisaties die het belang van het groen behartigen en voor vakmensen die groen ontwerpen, inrichten en beheren.

2.3 Groen onder druk

De waarde van groen is in hoofdstuk 2.1 verwoord en staat niet ter discussie. Het is mogelijk om een stap verder te gaan en ook de financiële waarde in beeld te brengen maar daar is niet voor gekozen.

Onze inwoners zelf vinden het groen belangrijk voor de beleving en de leefbaarheid van hun omgeving. De reacties op voorstellen, gepubliceerde kapvergunningen en werkzaamheden maken duidelijk dat groen, letterlijk en figuurlijk, leeft.

Op veel plaatsen zorgen economische belangen ervoor, bij de ontwikkeling van woningen, bedrijven of infrastructuur, dat groen in het gedrang komt. Daarnaast is duidelijk dat de financiële situatie van Het Hogeland maakt dat we efficiënt moeten omgaan met middelen. De verleiding kan dan groot zijn om het groen nog meer te versoberen dan in de afgelopen decennia al is gebeurd.

We erkennen het belang van ontwikkelingen en zijn ons bewust van onze (on)mogelijkheden. Voorop staat dat we van plan zijn zorgvuldig om te springen met ons groen. Een nieuwe ontwikkeling is daarbij niet per definitie belangrijker dan bestaand groen. Dit maakt het noodzakelijk dat Het Hogeland een duidelijke visie uitdraagt. Zo'n visie kan niet zonder een breed politiek draagvlak. Bovendien vraagt zo'n visie, behalve een vooruitziende blik, een lange adem. Groen bepaalt immers zijn eigen tempo! Dit is tegelijk de reden dat voor dit beleid een periode van tien jaar is gekozen.

- Groen is niet per definitie ondergeschikt aan andere belangen.
- We erkennen het belang van ontwikkelingen.
- We zijn ons bewust van onze (on)mogelijkheden.

2.4 Ambitie

Het college wil het niet bij uitspraken en mooie woorden alleen laten, maar wil vooral werken aan en met het groene karakter van de gemeente. Het beleidsplan bevat daarom een overzicht van acties die het gemeentebestuur de komende jaren noodzakelijk acht om de groene ambities te verwezenlijken. Ook beschrijft het groenbeleidsplan hoe de gemeente omgaat met de inbreng van het groen in nieuwe plannen of bij herstructurering. Dat zorgt voor borging van groene belangen in die nieuwe plannen.

De uitgesproken ambitie is niet iets wat we op korte termijn volledig zullen bereiken. Sterker nog, het is een kwestie van volhouden, geduld, inspelen op kansen, en bovenal, een consistent beleid en beheer. Het vraagt op onderdelen een andere benadering en een cultuuromslag. Het vertolkt de koers die we kiezen.

Om het groene karakter van onze gemeente te behouden, en waar mogelijk te versterken, spreekt Het Hogeland de volgende groene ambities uit:

- Het Hogeland bewaakt de kwaliteit van het groen;
- Uitgangspunt bij ontwikkelingen en beheer is het vergroten van natuurwaarden: *'What's in it for nature?'*
- Het Hogeland streeft naar versterken van groenstructuren en onderlinge verbindingen;
- Groene 'afvalstromen' beschouwen we als groene grondstoffen: circulair;
- Het Hogeland werkt samen met inwoners aan het groen;
- Het Hogeland betreft de 'groene belangen' vroegtijdig in de ruimtelijke planvorming en zorgt voor een evenwichtige afweging.

3.0 UITGANGSPUNTEN BELEID

3.1 Kaders

Op verschillende niveaus, Rijk, provincie en gemeente, is er sprake van bestaand beleid en regelgeving die van invloed is op het groenbeleid. Daarnaast is er algemene wetgeving die een rol speelt.

- Nota Ruimte
- Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Wabo (toekomst Omgevingswet)
- Wet natuurbescherming
- Omgevingsvisie provincie Groningen (voorheen POP)
- Omgevingsverordening provincie Groningen
- Bestemmingsplannen (toekomst omgevingsplan)
- Visie Ruimte!
- Collegeprogramma Het Hogeland
- Algemeen Plaatselijke Verordening Het Hogeland

3.2 Dorpen in het groen

Alle functies in de dorpen hebben baat bij een groene omgeving. Dat geldt voor de functies wonen en verblijven, maar ook voor werken en recreëren. Groen speelt een hoofdrol bij het leefbaar maken en houden van onze omgeving. Beschouw het groen als de bindende factor. Belangrijk is dan wel dat het groen zelf kwaliteit en identiteit heeft. Dit geldt voor het openbaar groen, maar het particulier groen speelt er eveneens een rol in.

Groen moet zoveel mogelijk aansluiten bij de karakteristieken van een dorp; de verschillen in dorpstypen (radiale en rechthoekige wierdendorpen, lintdorpen etc.).

afb. 2, groen dorpsilhouet

We kiezen ervoor het detailniveau hier niet per dorp uit te werken. Deels omdat dit het Groenbeleidsplan, met 51 dorpen, tot een erg omvangrijk geheel zou maken, deels ook omdat niet alle detailgegevens geïnventariseerd zijn. Het streven is om groenstructuren op een later moment vast te stellen middels een groenstructuurplan(kaart) zodat dit onderdeel kan worden van de toekomstige omgevingsplannen en een afwegingskader kan zijn bij aanvragen van een omgevingsvergunning.

- We willen groenstructuren per dorp vaststellen middels een groenstructuurplan.
- Groen moet zoveel mogelijk aansluiten bij de karakteristieken van het dorp

Groene aspecten

Het groenbeleid moet de kwaliteit en de identiteit van het groen in de toekomst waarborgen en verbeteren.

- Het beeld: Het groen moet aansluiten bij het karakter van de dorpen en het omringende landschap.
- De functie: Het groen heeft een aantal duidelijke functies en moet daaraan kunnen voldoen.

3.3 Beeld van het groen

Bij het beeld van het groen spelen de volgende aspecten een rol:

- relatie met het omringende landschap
- aansluiting bij de structuur van de plek
- bijdragen aan ordening ruimtelijke structuur
- belang van een groen netwerk
- rekening houden met eigen levenscyclus van het groen

Relatie met het omringende landschap

Het Hogeland is niet vanuit het niets ontstaan. Geomorfologische processen die plaatsvonden laten zich nu nog teruglezen in de ligging van dorpen en patronen van waterlopen, wegen en verkaveling. Ook honderden jaren bewoning hebben invloed gehad op het ontstaan van de dorpen en het landschap. Groen maakt hier een niet onbelangrijk deel van uit. Door de schaal ligt in Het Hogeland het landschap bijna altijd dichtbij. Bij het beheer van de groenstructuren en de groene verbindingen moeten de landschappelijke elementen (reliëf, structuren, objecten) goed herkenbaar blijven en verloren gegane zaken waar mogelijk in ere hersteld.

→ De oorspronkelijke landschappelijke gegevens zijn door accentueren herkenbaar in de verschijningsvorm van het groen.

Aansluiting bij de structuur van de plek

Openbaar groen komt in vele verschijningsvormen voor: grootschalig en kleinschalig. Robuust en richtinggevend, of juist fijn en decoratief. Het juiste groen op de juiste plaats zorgt ervoor dat de plek goed aan zijn functie kan voldoen: cultureel en representatief waar dit moet, met een hoge gebruikswaarde in de woonwijken, en met een relatief hoge natuur- en landschappelijke waarde in het buitengebied, de dorpsranden en de grotere groengebieden.

→ De verschijningsvorm van het groen sluit aan bij de functie en de kenmerken van de plek waar het voorkomt.

afb. 3, oriëntatiepunt

Bijdragen aan ordening en identiteit

Dorpen zijn gebaat bij een heldere en herkenbare opbouw. Bewoners en bezoekers moeten zich kunnen oriënteren. Het gemak waarmee de verschillende delen herkend kunnen worden, wordt wel de 'leesbaarheid' genoemd.

Het beeld dat iemand van zijn omgeving heeft, bouwt hij op uit referentiepunten: paden (lijnen), knooppunten of bijzondere plekken en oriëntatiepunten. Een herkenbare structuur is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Het groen kan bestaande structuren van rood, grijs en blauw versterken en ondersteunen. Anderzijds kan zij met grote, beeldbepalende elementen de structuur zelfstandig bepalen en passen de andere aspecten zich hierop aan.

Het openbaar groen, en met name bomen, speelt hierin een hoofdrol. dit kan zowel gaan om laanbeplantingen, als om boomgroepen en solitaire bomen. Ze benadrukken lijnen, plekken en knooppunten. Bomen kunnen in zulke situaties van onschatbare waarde zijn. Ze zijn door hun aanwezigheid bepalend voor de sfeer van een plek. Bomen moeten zorgvuldig behandeld worden. Dit geldt voor monumentale, beeldbepalende bomen, maar ook voor de jongere generatie bomen die de monumenten van de toekomst vormen.

→ Bomen en groen spelen een hoofdrol bij het structureren van de omgeving; het is hierbij afwissend leidend en volgend.

Belang van een groen netwerk

Als het groen als een netwerk door de bebouwde omgeving heen gevlochten is, ontstaat er verbinding met het buitengebied. Dit is recreatief van belang, maar creëert bovenal leefomstandigheden voor allerlei soorten en vergroot hun leefgebied.

Een versnipperde groene omgeving functioneert op den duur niet meer: niet beheer technisch en economisch, maar evenmin als woonomgeving of in recreatief opzicht. Continuïteit van de groenstructuur is daarom noodzakelijk.

- Groenelementen in de dorpen maken onderdeel uit van een groen netwerk.
- Aanleg en beheer zijn gericht op behoud en zo mogelijk versterken.

Levenscyclus groen respecteren

In 'stedelijk' groen worden bomen en beplanting gemiddeld niet oud. In natuurlijke omstandigheden kunnen bomen en beplanting veel ouder worden. Door de dynamiek van de omgeving haalt het groen, met name in een bebouwde omgeving, zijn maximale levensduur bij lange na niet. Winkelcentra worden elke twintig jaar wel een keer op de kop gezet. Veel buurten worden na zo'n vijftig jaar gerenoveerd.

Welbeschouwd gaat het hier om niets meer of minder dan kapitaalvernietiging. Vóór de investeringen in het groen visueel en functioneel optimaal rendement opleveren, wordt het vaak al weer verwijderd!

- We zorgen voor goede groeivoorwaarden voor het groen.
- Vroegtijdige vervanging beschouwen we als kapitaalvernietiging.

3.4 Functies van het groen

Groen vervult veel functies. De nadruk ligt weliswaar vaak op één functie, maar idealiter vervult het meerdere.

- Structuur
- Ecologie
- Verfraaien
- Recreëren
- Klimaat

→ Het Hogeland streeft naar multifunctioneel groen.

Structuur

Groenvoorzieningen kunnen in belangrijke mate bijdragen aan het structureren van de omgeving.

- Structuur dragen: door dorpen op te delen in herkenbare, aparte delen.
- Structuur versterken: door lijnen en randen met groen te accentueren.
- Herkenningpunten: Markante groenelementen en bijzondere bomen fungeren als oriënteringspunt.

Door aan te sluiten bij de landschappelijke, historische en stedenbouwkundige eigenschappen geeft dit identiteit aan een dorp als geheel, maar ook aan de afzonderlijke wijken en buurten.

→ De invloed van groen op de ruimtelijke identiteit wordt in stand gehouden en waar mogelijk verbeterd.

Ecologie

Groen brengt de natuur een stukje dichterbij. Planten en dieren krijgen de kans zich te vestigen. We hebben niet de illusie dat we door beheer gemeente breed ecologische processen volledig kunnen sturen. Het laatste is in een groot natuurgebied al moeilijk, dus zeker niet realistisch om dit in een complexe omgeving als de gemeente te verwachten.

Wel kunnen we op kleine schaal de natuur een handje helpen. In dit verband spreken we liever over het stimuleren van de alledaagse natuur. We streven naar behoud en vergroten van natuurwaarden.

Uitgangspunt is wel dat groenvoorzieningen een ecologische doelstelling krijgen. Door zo gevarieerd mogelijke omstandigheden te creëren neemt de verscheidenheid in soorten toe: biodiversiteit. Als daarbij verbetering mogelijk is van ecologische verbindingen biedt dit extra natuurwaarde. Voorbeeld van ecologische verbetering is bijvoorbeeld het versterken van boomstructuren die dienen als vliegroute voor vleermuizen. Omvormen van gazon in bloemrijk gras vergroot het leefgebied van bijen en andere insecten.

Een ecologische benadering kan economische voordelen bieden. Een voorbeeld is het lokken van spreeuwen voor de bestrijding van emelten op een sportveld. Ook recreatief kan meer biodiversiteit leiden tot een aantrekkelijker gebied om te verblijven.

Ecologische principes gelden als basis voor inrichting en beheer. Dit betekent ondermeer de keus voor beplanting die past bij lokale omstandigheden. Door aanleg van meer natuurlijk groen, wordt gestreefd naar het vervolmaken van een netwerk en naar samenhang tussen de 'stedelijke' groenstructuur en het landschap. We maken gebruik van de kansen die zich voordoen.

Overigens kunnen ook meer geïsoleerde groengebiedjes als 'stapstenen' een ecologische functie hebben door als keten een netwerk te vormen.

- Behoud en toevoegen van natuurwaarde is uitgangspunt.
- Scheppen van gevarieerde omstandigheden voor een zo divers mogelijke planten- en dierenwereld: biodiversiteit.
- Verbindingen leggen voor migratie van soorten binnen en buiten de dorpen.
- We maken gebruik van de kansen die zich voordoen.

Verfraaiing

Groen speelt een hoofdrol in het leefbaar maken en houden van onze dorpen. Groen is het decor waartegen het leven in onze dorpen zich afspeelt. Het geeft

sfeer en biedt geborgenheid en zorgt voor accenten op representatieve plekken. Anderzijds zorgt ze voor het afschermen van minder aantrekkelijke activiteiten (infrastructuur, bedrijvigheid). Groen zorgt voor een aantrekkelijke woonomgeving, waardoor woningen in waarde stijgen en een aantrekkelijker vestigingsklimaat ontstaat.

- Om de kwaliteit van de openbare ruimte te borgen krijgt de vormgeving van groen voldoende aandacht.

Recreatie

De gebruiksmogelijkheden van het groen liggen in:

- ruimte bieden voor recreëren in de woonomgeving door ontspanning en inspanning: sporten, spelen, wandelen, fietsen, rusten, picknicken, honden uitlaten, ontmoeting, enzovoorts;
- beleving bieden in de (woon)omgeving. Het gaat dan om het ervaren van natuur, landschap, kunst, cultuur, historie, enzovoorts.

Gezien het belang van bewegen voor de gezondheid moeten er mogelijkheden zijn voor actieve recreatie in de directe woonomgeving. Daar waar mogelijk worden gebruiksfuncties toegevoegd. Initiatieven van inwoners zullen daarbij veelal leidend zijn.

De veiligheid en het welzijn van de gebruiker staat voorop. Aan sociale veiligheid en een kindvriendelijke inrichting wordt de nodige aandacht besteed. Het ontstaan van conflicten tussen verschillende functies wordt vermeden.

- Mogelijkheden voor actieve recreatie in de directe woonomgeving.
- Waar mogelijk worden gebruiksfuncties toegevoegd. Initiatieven van inwoners zullen leidend zijn.

Klimaat effecten

Het klimaat verandert en er ontstaan daardoor ondermeer vaker extremen in neerslag en temperatuur. Ons klimaat wordt eveneens beïnvloed door uitstoot van bijvoorbeeld fijnstof en CO₂. Groen draagt in belangrijke mate bij aan het verzachten van de gevolgen.

- **Retentie van neerslag** voorkomt overbelasting rioolstelsel en vermindert verdroging.
- **Schaduw en verkoeling** door boomkronen vermindert het hitte-eiland-effect en heeft gunstig effect op binnenklimaat.
- **Vasthouden fijnstof** door bladmassa verbetert de luchtkwaliteit.
- **Opname CO₂** door bladeren levert zuurstof.

Retentie van neerslag

Bij ontwerp en herinrichting van de openbare ruimte zijn water en groen, gezien hun bijdrage aan een klimaatbestendige omgeving, belangrijke parameters. De combinatie water en groen spreekt daarnaast tot de verbeelding. Water en groen versterken elkaar. Het biedt extra kansen voor het vergroten van gebruik, beleving en natuurwaarde van het groen.

Voor waterberging is op termijn wellicht meer ruimte nodig door de aanleg van sloten, vijvers en wadi's. Voorkomen moet worden dat gebruik van groen voor waterberging ten koste gaat van de overige functies en kwaliteit van het groen.

Schaduw en verkoeling

Gebouwen voorzien van gevel- en dakgroen, draagt bij aan het klimaatbestendig maken van de woon- en werkomgeving. Als gemeente kunnen we een voorbeeldfunctie vervullen door dit als eis op te nemen bij de ontwerp-opgave van openbare gebouwen.

De zogenaamde stresstest die duidelijk maakt in welke mate we nu klimaatbestendig zijn, is in 2019 afgerond. In 2021 wordt de risicodialoog

afgerond. Hiermee wordt duidelijk waar maatregelen nodig zijn. De thema's die vallen onder klimaatadaptatie zijn wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen. Vanuit klimaatadaptatie kunnen, naast wegen en water, maatregelen worden geformuleerd voor groen.

afb. 4, Wadi voor bufferen neerslag

De openbare ruimte bevat verhard oppervlak dat niet per se nodig is. Gezien het nadelige effect heeft een afname van verhard oppervlak, en een toename van groen, een positief effect.

Bij de inrichting van openbaar terrein moeten we ons afvragen hoeveel verharding werkelijk nodig is. Als gevolg van modetrends en de behoefte aan gemak zijn particuliere tuinen vaak erg versteend. Als gemeente kunnen we meer moeite doen inwoners bewust te maken van de gevolgen van verstening, en ze overtuigen van de positieve effecten van groen. In eerste instantie is het belangrijk om voorlichting te geven. Daarnaast kunnen we, met name op plekken met weinig andere mogelijkheden, gelegenheid geven voor de aanleg van bijvoorbeeld geveltuintjes.

Landelijk zijn er organisaties die zich met dit onderwerp bezighouden. Een bekend voorbeeld is Stichting Steenbreek. Door daarbij aan te sluiten kunnen we gebruik maken van onderzoek en expertise. Bovenal geven we hiermee een signaal af dat helpt bij de communicatie over dit onderwerp.

In het kader van het Gemeentelijke Water en Rioleringsplan (GWRP) bestaan ideeën om een subsidieproject te starten voor particulieren in de vorm van

regentonnen. Dit sluit eveneens naadloos aan bij de doelstellingen van Stichting Steenbreek. Aansluiten bij Stichting Steenbreek is ook door het GWRP genoemd.

- De mogelijkheden voor een betere en meer verantwoorde waterberging worden benut.
- Bij ontwerp en herinrichting van de openbare ruimte zijn water en groen belangrijke parameters.
- Gewaakt wordt voor nadelige gevolgen voor groen bij waterberging.
- We willen inwoners stimuleren meer groen toe te passen.
- We sluiten ons aan bij Stichting Steenbreek.

4.0 HET GROENE FRAME

Na algemene uitspraken over het beeld en de functies van groen bespreken we in dit hoofdstuk de structuurvormende gebieden die door groen afzonderlijk herkenbaar zijn, we noemen dit het groene frame van Het Hogeland. Dit is de feitelijke groenstructuur van de gemeente. Bij het benoemen van de onderdelen, dit noemen we structuurgebieden, wordt primair onderscheid gemaakt in functies als wonen, werken, winkelen en recreatie.

Het wordt zo mogelijk om het beheer af te stemmen op de functie van het gebied.

Structuurgebieden zijn gebieden die verschillen in beeld en functie,:

- Grote lijnen
- Woonwijken
- Bedrijventerreinen
- Groengebieden en dorpsranden
- Bijzondere locaties
- Bermen en watergangen

4.1 Grote lijnen

Kwaliteit

Met de grote lijnen bedoelen we allereerst de hoofdstructuren die het landschap en de dorpen vormgeven, ze weerspiegelen mede de ontstaansgeschiedenis. Dit komt vooral tot uiting in combinatie met het patroon van wegen, waterlopen en dijken. Groen versterkt deze structuren. Bomen vormen een belangrijk onderdeel. De grote lijnen bestaan naast bomen ook uit bermen en watergangen, deze zijn apart benoemd in hoofdstuk 4.6.

In nieuwe woonwijken zijn hoofdroutes ook herkenbaar door groen.

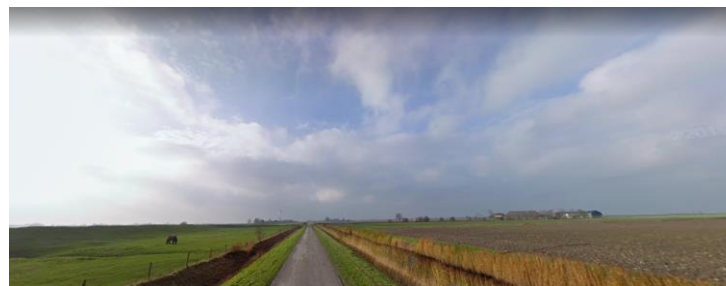
Visie

De waarde en prominente rol van bomenstructuren, veelal zijn bomen een prominent onderdeel, moeten we behouden. De rol van bomen en beplanting, is niet in elk landschapstype gelijk (zie bijlage I). Afhankelijk van het type landschap of dorp zal onderstaande daarom meer of minder van toepassing kunnen zijn.

Het herkenbare onderscheid in type landschap en dorp moet behouden blijven. Belangrijk is dat bomen of beplanting karakteristiek zijn voor het betreffende landschap of dorpsstructuur. Als openheid een belangrijk kenmerk is, betekent dit juist de afwezigheid van bomen en beplanting.

afb. 5 Bomen accentueren kwelderwal als structuurvormend landschapselement

afb. 6 Afwezigheid van bomen benadrukt het karakter van het Waddengebied

De hoofdwegen moeten voldoende mogelijkheden bieden om je te oriënteren. Een logisch patroon in de totale weginrichting is hierom van belang. Bomen en beplanting maken een belangrijk onderdeel uit van de weginrichting. De hoofdwegen moeten voorzien zijn van een constant patroon van laanbeplanting. De verschijningsvorm hangt af van het type weg en de beschikbare ruimte. In principe kiezen we langs hoofdwegen bomen van de eerste grootte.

Binnen de bebouwde kom gebruiken we langs de hoofdwegen en wijkontsluitingswegen eveneens bij voorkeur bomen van de eerste grootte. Als bomen van de eerste grootte in verband met doorzicht of ruimte geen optie zijn, wordt de taak overgenomen door beplanting, in de bebouwde kom kunnen dit ook hagen zijn.

Langs secundaire wegen in de bebouwde kom is dit sterk afhankelijk van de beschikbare ruimte maar in principe kiezen we daar ook voor bomen van de eerste grootte. De beschikbare ruimte bepaalt in alle gevallen wat mogelijk is.

Aanleg

Het ontwerpen van de groene inrichting vereist nauwe samenwerking met andere vakgebieden om tot een integraal resultaat te komen. Tijdens het ontwerpproces moet ondermeer bepaald worden hoeveel onder- en bovengrondse ruimte de bestaande en nieuwe bomen moeten hebben. Hierbij moeten we streven naar plaatsen zonder kabels en leidingen. Bomen in verharding zijn alleen mogelijk als de ondergrondse omstandigheden voldoende zijn. Mede gezien de kosten heeft dit niet de voorkeur.

Behalve functioneel moeten bomen esthetisch van goede kwaliteit zijn. Eenheid in beleving is hierbij van belang. Voor nieuwe hoofdstructuren, en op wijkniveau de ontsluitingswegen, kiezen we voor structuren die per onderdeel uit één soort bestaan. Waar meerdere soorten en of cultuurvariëteiten naast elkaar worden toegepast is er uniformiteit door vorm. In het buitengebied worden bij voorkeur inheemse soorten gebruikt die passend zijn in 'ons' landschap en die passen bij

de lokale omstandigheden. In totaliteit streven we naar meer diversiteit om kaalslag door (toekomstige) ziekten en plagen te voorkomen.

Beheer

Het beheer is gericht op het behoud van beeld en kwaliteit. Het beheer van bomen is erop gericht dat bomen oud kunnen worden zonder dat er onaanvaardbare risico's ontstaan voor de omgeving. Het beheer van bomen is erop gericht dat bomen zoveel mogelijk hun natuurlijke vorm krijgen. Het beheer voorkomt zo veel mogelijk nadelige gevolgen voor de leefomgeving van soorten.

4.2 Woonwijken

Kwaliteit

De doorgaande groen- en verkeersstructuren in de wijken, en de aansluiting op de hoofdstructuur hebben een belangrijke functie in de oriëntatie en herkenbaarheid. Tevens speelt het groen een belangrijke rol in welzijn van de bewoners. Het groen levert gelegenheid voor het spelen, zitten, wandelen en genieten van het buiten zijn. Groen in woonwijken draagt bij aan natuurwaarden.

Visie

Het dorp of de woonwijk moet een vertrouwde omgeving bieden. We ervaren het als een prettige woonomgeving, herkenbaar en vertrouwd. Dit houdt in dat het eigen karakter en eventuele historische structuren van een dorp of woonwijk (ontwerpprincipe) bewaard blijven of versterkt worden door groen.

Het groen is een belangrijk onderdeel van het decor zonder opdringerig te worden. Er zijn goede gebruiksmogelijkheden afgestemd op de bewoners van de wijk: speelplaatsen voor kinderen, bosjes en trapvelden als informele speelgelegenheid, ruimte voor recreatief sporten, bewegen, honden uitlaatplekken, zitbankjes enzovoorts.

Het groen is eenvoudig, praktisch en functioneel. Representatieve plekken vinden we vooral bij de entree van een woonwijk.

Het groen in woonwijken heeft niet alleen gebruiksfuncties maar kan tegelijk natuurwaarde bezitten en een bijdrage leveren aan biodiversiteit. Het staat in verbinding met het buitengebied, direct, of als springplank (stepping stone).

Aanleg

De groenvakken op buurt- en blokniveau zijn kleinschalig van karakter. Ook hier bepalen bomen het beeld, zij het minder massaal. Dit is te bereiken door te kiezen voor bomen van de tweede en derde grootte. Het groen bestaat uit gazons aangevuld met (sier)heesters. Gestreefd wordt naar heestervakken van minimaal 20 m². Kleinere heestervakken kunnen eventueel worden omgevormd. Gazons kunnen, afhankelijk van de situering en functie, al dan niet in hun geheel, op natuurlijke wijze worden beheerd. Uitgangspunt is dat omvormen van gazon in extensief (kruidenrijk) gras niet tot overlast leidt.

Bij nieuwe aanleg en herinrichting is de toegevoegde natuurwaarde van de inrichting, sortiment en opbouw, een belangrijke afweging.

Beheer

In principe beheren we op culturele wijze, gericht op het behoud van beeld en kwaliteit. De groenvakken en gazons/gras verder van woningen vandaan, beheren we natuurlijker. We zoeken via groengebieden en dorpsranden naar verbinding met het buitengebied. Het beheer voorkomt zo veel mogelijk nadelige gevolgen voor de leefomgeving van soorten.

4.3 Bedrijventerreinen

Kwaliteit

Afhankelijk van het type bedrijventerrein, industrieel of detailhandel, zorgt het groen, naast een meer of minder representatief karakter, voor een goede inpassing in de omgeving. Beplanting schermt waar nodig rommelige gebouwen en terreinen af.

Visie

Een bedrijventerrein past goed in de omgeving. De nadruk ligt op robuuste groenstructuren. De randen zijn het visitekaartje van het bedrijventerrein. Het groen heeft, afhankelijk van de kwaliteit en de vereiste zichtbaarheid van de gebouwen, in meer of mindere mate een afscherpende werking. Door verbinding te maken met het buitengebied, direct of als springplank (stepping stone) kan extra natuurwaarde ontstaan of toegevoegd worden.

Aanleg

De inrichting van een bedrijventerrein is eenvoudig, praktisch en functioneel, maar, afhankelijk van het type bedrijventerrein, soms (deels) ook representatief. Het sortiment baseren we mede op de mate van gewenste representativiteit waarbij toegevoegde natuurwaarde een belangrijke afweging blijft. Het groen dient, indien de oppervlakte niet te gering is, volgens ecologische principes aangelegd te worden.

Beheer

Differentiatie is bij een bedrijventerrein vereist: in de nabijheid van sommige bedrijven is cultureel beheer wenselijk, maar in principe beheren we op natuurlijke wijze. Het beheer voorkomt zo veel mogelijk nadelige gevolgen voor de leefomgeving van soorten.

4.4 Groengebieden en dorpsranden

Kwaliteit

Met groengebieden bedoelen we de grotere groenelementen, waaronder parken in de dorpen, ze fungeren als kralen in een ketting van het groene frame. Ze verbinden de verschillende onderdelen. Soms vormen ze tegelijk de rand van het dorp en daarmee de overgang naar het omringende landschap. Ze hebben een belangrijke functie in het versterken van de relatie tussen dorp en landschap qua ruimtelijke kwaliteit, samenhang en ecologie. Ze hebben daarnaast recreatieve functies.

Visie

Door de veelal directe verbinding met het buitengebied is dit groen een belangrijke schakel die in stand moet blijven en zo mogelijk versterkt.

Groene randen moeten een robuust en natuurlijk karakter hebben. Groengebieden die niet aan de dorpsrand liggen kunnen (deels) een representatief (sierwaarde) en cultureel karakter hebben.

Aanleg van nieuwe groengebieden kan inwonersinitiatieven verbinden met openbaar groen. Omgekeerd kan een initiatief zorgen voor verbinding tussen groengebieden. Beide krijgen daardoor toegevoegde waarde.

Aanleg

Het groen dient, indien de oppervlakte niet te gering is, volgens ecologische principes aangelegd te worden.

Groengebieden en dorpsranden zijn functioneel ingericht maar zo natuurlijk mogelijk wat betreft inrichting en beheer. In deze groene setting overheersen de bomen. De inrichting heeft een robuust natuurlijk karakter door inheemse soorten, bomen en struweel, met een onderlaag van natuurlijke kruiden. Er wordt hier in principe gekozen voor bomen van de 1e grootte en opgaande

heesters. In de representatievere delen kan sprake zijn van een cultureel sortimentskeuze. Gezien de omvang is hier ruimte voor waterpartijen.

Beheer

Het beheer is gericht op het versterken van natuurwaarden. Functies als spelen blijven mogelijk. Indien mogelijk kunnen bomen hun natuurlijke vorm aannemen.

4.5 Bijzondere locaties

Kwaliteit

Sommige locaties vragen bijna per definitie een aparte benadering. Dit geldt voor:

- Dorpscentra
- Dorpsentrees
- Begraafplaatsen
- Specifieke locaties

Het gaat om locaties die bij uitstek een bijzondere of representatieve functie hebben en waarbij gevoelsmatig een bepaalde uitstraling wordt verwacht.

Het laatste betreft zeker begraafplaatsen, en met name de gedeeltes waar bijzettingen plaatsvinden of die regelmatig worden bezocht. Begraafplaatsen kennen door hun functie een bijzondere vormgeving en de afzonderlijke delen weerspiegelen de tijd waarin ze zijn aangelegd.

Begraafplaatsen worden ook bezocht vanwege het groene karakter, de rust en stilte die er heerst. Daardoor hebben begraafplaatsen ook natuurwaarde. De historische begraafplaatsen beschouwen we weliswaar als bijzonder, maar het verwachtingspatroon is anders, ze kennen veelal een natuurlijke uitstraling.

Groen bij de entrees van een dorp geeft een eerste indruk en is daarmee een visitekaartje. Voorbeeld van een entree is een rotonde aan de rand van een dorp. Voor het centrum van een dorp, dit is niet overal duidelijk aanwezig, draagt het groen bij aan de aantrekkelijkheid van het centrum. Het versterkt functies als winkelen, recreatie en verblijven.

Specifieke locaties zijn bijvoorbeeld een gemeentehuis, een museum, een (historisch) gebouw met een bijzondere functie of erfgoed. Het groen versterkt de representatieve functie, het bijzondere karakter of aantrekkelijkheid ervan.

Visie

Groen met een representatieve functie heeft meer sierwaarde en versterkt de uitstraling, functie en herkenbaarheid. Als er sprake is van bijzondere vormgeving, of een ontwerp die van belang is voor de context van een periode of functie, dan zijn we daar zuinig op. Eventuele aanpassingen houden daar rekening mee.

Begraafplaatsen benaderen we met respect. Het groen weerspiegelt een ingetogen sfeer. De entrees en delen waar bijzettingen plaatsvinden of die frequent bezocht worden, hebben een cultureel en representatief karakter en vragen een relatief hoge verzorgingsgraad. Met een zorgvuldige afweging kunnen delen van begraafplaatsen op een natuurlijker manier worden beheerd.

Groen op bijzondere locaties is weliswaar voornamelijk cultureel van karakter maar dit neemt niet weg dat er sprake kan zijn van natuurwaarden.

afb. 7

Begraafplaats Snakkeburen Ulrum

Aanleg

De inrichting heeft overwegend een cultureel karakter. Toegepaste soorten hebben bij voorkeur het hele jaar een representatief karakter. Er is extra aandacht voor sierwaarden als bloeitijd, bloemkleur, bladvorm en -kleur. Bij sortimentskeuze heeft toegevoegde natuurwaarde, bijvoorbeeld voor bijen en vlinders de voorkeur. Vormbomen kunnen onderdeel zijn van een ontwerp. Paden op begraafplaatsen zijn onderhoudsarm en goed begaanbaar.

Beheer

In principe beheren we op culturele wijze, gericht op behoud van beeld en kwaliteit. Enige differentiatie op begraafplaatsen is mogelijk. Historische begraafplaatsen, zoals bijvoorbeeld Ranum en Onderwierum, kunnen we in hun geheel op een natuurlijke wijze beheren. Op de grotere begraafplaatsen zijn delen waar niet meer begraven wordt en waar graven relatief nog maar weinig aandacht krijgen. Deze delen kunnen op een natuurlijker wijze beheerd worden op voorwaarde dat het niet ten koste gaat van de functie.

4.6 Bermen en watergangen

Als plattelandsgemeente beschikken we over veel groen in de vorm van bermen en aan water gerelateerde vegetatie. In hoofdstuk 4.1 'Grote lijnen' ligt de nadruk op bomen als belangrijkste groene onderdeel. Bermen en watergangen zijn weliswaar genoemd, maar er is voor gekozen om ze hier als apart onderdeel op te nemen.

Kwaliteit

Het Groninger landschap bestaat uit oude en nieuwere cultuurlandschappen. Bermen en watergangen langs wegen en dijken benadrukken de kenmerkende verkaveling van de verschillende landschapstypen.

Bermen, taluds, oevers, en watergangen vormen voor soorten belangrijke verbindingzones tussen bosjes, wielen en graslandjes. Het verbindt eveneens het groen in de dorpen met het buitengebied. Het zijn de dragers van de groenblauwe dooradering van het landschap. Deze structuur zorgt voor verbindingen waardoor de leefruimte van soorten wordt vergroot. Het zijn de verbindende schakels met structuren en natuurnetwerken binnen en buiten onze gemeentegrenzen.

Grote natuurgebieden als het Lauwersmeergebied en de Waddenzee zijn al gekende toeristische trekpleisters. Een aantrekkelijke, bloemrijke fiets-, wandel-, en vaarroute bevordert het toerisme en de recreatie in Het Hogeland. Een groenblauwe dooradering is een belangrijke pijler die bijdraagt aan de beleving en waardering van ons landschap.

Bermen kunnen ook bijdragen aan het bestrijden van ziekten en plagen door de aanwezigheid van natuurlijke vijanden (zoals gaasvlieg en sluipwesp tegen eikenprocessierups). Een andere kwaliteit van bermen is het vasthouden van neerslag waardoor het vertraagd wordt afgevoerd naar een watergang.

Visie

Bermen en watergangen zijn belangrijk voor de biodiversiteit. We streven ernaar de bestaande biodiversiteit in stand te houden en zo mogelijk te vergroten. Biodiversiteit van bermen draagt bij aan de bestrijding van ziekten en plagen.

De berm heeft ook een functie voor de verkeersveiligheid en voor infiltratie van neerslag. De wettelijke zorgplicht met het oog op verkeersveiligheid zal altijd voorop staan. Vegetatie in watergangen en vijvers belemmert niet de water afvoerende functie en houdt rekening met recreatieve doeleinden als varen en vissen.

In bermen worden soms, gevraagd en ongevraagd, monumentjes aangebracht als herinnering aan slachtoffers van fatale verkeersongevallen. We hebben begrip voor de behoefte om te kunnen gedenken, maar vinden dit niet de juiste plek daarvoor. Gezien het ontstaan van gevaarlijke situaties door ondermeer stilstaande auto's, en hinder voor het beheer, vinden we dit ongewenst. Op een begraafplaats is voldoende gelegenheid hierin te voorzien. In beginsel zullen we verzoeken afwijzen. Ongevraagd aangebrachte monumentjes worden verwijderd waarbij we ons inspannen om met nabestaanden in contact te komen.

afb. 8, Mathenesserweg Rasquert

Aanleg

Toepassen van gebiedseigen grond zorgt ervoor dat plantensoorten die zich spontaan vestigen kenmerkend zijn voor dat gebied. Bij inzaaien van bermen

wordt gebruik gemaakt van inheemse zaadmengsels die geschikt zijn voor de lokale bodemomstandigheden en die een bijdrage kunnen leveren aan de biodiversiteit.

De bergingscapaciteit van de watergangen kan, op plaatsen waar dit mogelijk is, verhoogd worden door aanleg van natuurvriendelijke oevers. Indien de hoofdfunctie waterberging is, moet rekening worden gehouden met incidentele 'overstromingen'.

Watergangen en waterpartijen in de woonomgeving worden bij voorkeur voorzien van plasbodems. Dit zorgt zowel voor een veiliger situatie als gevarieerde omstandigheden voor verschillende types water- en oeervervegetatie.

Beheer

Het beheer is gericht op het vergroten van natuurwaarden met behoud van functies. Watergangen borgen waterafvoer: er wordt voldaan aan de eisen van het waterschap. Er wordt rekening gehouden met invasieve soorten en soorten die zorgen voor overlast.

5.0 BEHEER EN ONDERHOUD

In dit hoofdstuk wordt met het beheerconcept (5.2) duidelijk hoe het beheer er op hoofdlijnen uitziet. Het laat eveneens zien wat de beheervisie is voor een aantal thema's. Detailuitwerking volgt op een later moment in beheer- en onderhoudsplannen. Beheerplannen kunnen gebiedsgericht zijn, per dorp of wijk, of alleen over een enkel thema gaan, bijvoorbeeld bomen of bermen.

Met beheer bedoelen we de maatregelen die nodig zijn om een gewenst eindresultaat te bereiken en in stand te houden: het beheerbeeld. Zonder deze maatregelen bereiken we niet wat we willen. De termijn waarop dit wordt gerealiseerd is mede afhankelijk van het type beplanting. Zo is bij perkplanten het eindbeeld direct aanwezig terwijl dat voor een bos vele jaren duurt.

Onderhoud gaat vooral over "schoon en heel", we noemen dit ook wel de verzorgende aspecten. Het is de realisatie van een vooraf vastgelegd ambitieniveau. Het onderhoudsbeeld wordt beïnvloed door de intensiteit van het gebruik van een plek en het gewenste beheerbeeld. Daarnaast is het flexibel als gevolg van politieke keuzes.

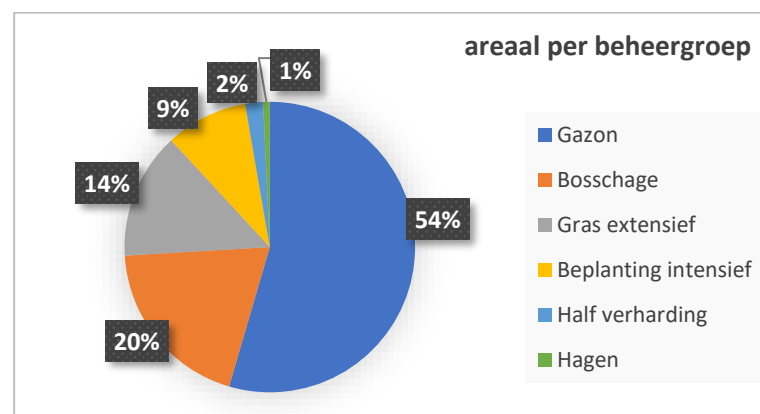
Beheer van groen staat niet op zich, maar is onderdeel van de totale openbare ruimte. Een integrale benadering zal altijd aan de orde zijn omdat groen beïnvloed wordt door beheer van wegen, kunstwerken, riolering, etc. Omgekeerd geldt hetzelfde.

- Het resultaat wordt beïnvloed door de intensiteit van het gebruik en politieke keuzes.
- Een integrale benadering is nodig omdat groen beïnvloed wordt door beheer van o.a. wegen, kunstwerken, riolering, ...

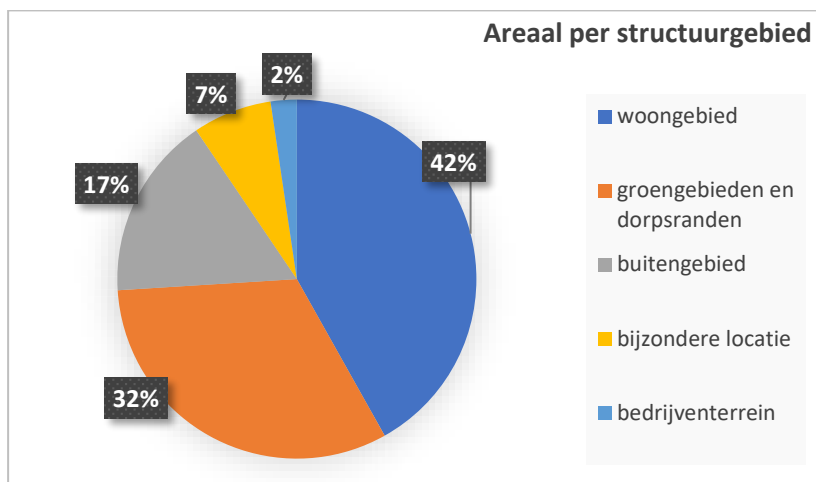
5.1 Arealen

Bepalen van het areaal is, naast de gekozen ambitie, een belangrijke factor om de kosten van regulier beheer en onderhoud te kunnen bepalen. Feit is dat de areaalgegevens, ondanks veel inzet, nog niet volledig zijn. Logischerwijs zullen er zowel plussen als minnen zijn. Op basis van de huidige gegevens ziet het groenareaal er als volgt uit.

areaal per beheergroep		
beheergroep	eenheid	areaal
Gazon	m ²	2.593.694
Boschage (bosplantsoen)	m ²	929.202
Gras extensief	m ²	669.384
Beplanting intensief	m ²	435.077
Half verharding	m ²	94.258
Hagen	m	7.929
Bomen	st.	35.021
Totaal	m²	4.729.544

areaal per structuurgebied		
structuurgebied	eenheid	areaal
woongebied	m ²	1.964.081
groengebieden en dorpsranden	m ²	1.528.997
buitengebied	m ²	786.249
begraafplaats	m ²	338.598
bedrijventerrein	m ²	111.619
Totaal	m²	4.729.544

5.2 Beheerconcept

Het beheerconcept is gebaseerd op het gegeven dat het openbaar groen in Het Hogeland door beeld en functie niet overal gelijk is. We onderscheiden daartoe

drie beheerzones. Aan de drie beheerzones zijn termen verbonden die ingaan op het gewenste beheerbeeld.

Er is gekozen voor korte termen waarbij geldt dat steeds het woord 'beheerbeeld' achter de gekozen term geplakt kan worden, zodat helder wordt dat het gaat om een natuurlijk beheerbeeld, een cultureel beheerbeeld of een plus beheerbeeld.

- **Natuurlijk**
- **Cultureel**
- **Plus**

afb. 9, schematische weergave beheerconcept

- Het groen is door beeld en functie niet overal gelijk.
- We onderscheiden verschillende beheerzones.

Het beheer in de dorpen heeft in principe een concentrisch verloop van de drie beheerzones: van een 'natuurlijke' buitenring naar 'cultureel' en een 'plus' kern, die in totaliteit de overgang van buitengebied naar dorpscentrum, en omgekeerd, benadrukt en begeleidt.

In werkelijkheid zal er bijna nooit een strakke scheidslijn zijn tussen de beheerzones en is er sprake van accentverschillen. De natuurlijke buitenring omvat naast het buitengebied de schil rond de dorpen. Het heeft tentakels die verbinding maken met de binnenste ringen. De ene keer tot in de kern en ergens anders tot in een woonwijk. In het beheer streven we naar het versterken van verbindingen.

Niet overal is deze opbouw terug te vinden. In de kleinste dorpen is niet altijd een duidelijke kern aanwezig en is er weinig openbaar groen. Als het bijvoorbeeld beperkt blijft tot een berm langs de doorgaande weg, is er zelfs vrijwel geen verschil tussen dorp en buitengebied. Soms zijn er enkele plantvakken aanwezig en is er weliswaar sprake van de zone cultuurlijk, maar dat beeld ontstaat daar vooral door particulier groen.

Puntsgewijs kan een zone ook binnen een andere zone voorkomen. Bijvoorbeeld buiten de kern, het dorpscentrum, kunnen puntsgewijs plus-locaties aanwezig zijn. Denk aan een begraafplaats aan de rand van een dorp, groen rond een herdenkingsmonument in het buitengebied ... etc.

Natuurlijk beheerbeeld

Ondanks het woord 'natuurlijk' is bij dit beheer wel sprake van een vorm van menselijk ingrijpen: de beheermaatregelen. De uitstraling van gebieden die als 'natuurlijk' getypeerd worden, komt vooral tot stand door beplanting toe te passen die een natuurlijke uitstraling heeft. Echte natuur die zich, zonder enige vorm van menselijke beïnvloeding, spontaan kan ontwikkelen, is maar zeer marginaal mogelijk. Spontane vestiging van soorten kan bijdragen aan een natuurlijk beeld. Er blijft tegelijk altijd sprake van beheermaatregelen om het gewenste eindbeeld te bereiken en in stand te houden.

Het eindbeeld is minder strak te regisseren en het beheer is dynamischer van aard omdat lokale groeiomstandigheden verschillen.

Ook een natuurlijke omgeving vraagt af en toe de toepassing van minder natuurlijke beheergroepen die voor alledaags gebruik nodig zijn, zoals bijvoorbeeld een trapveld.

afb. 10, Natuurlijk beheerbeeld

Cultuurlijk beheerbeeld

De zone cultuurlijk beslaat het grootste deel van de bebouwde omgeving. Het beslaat een breed palet van beheergroepen die past bij een variatie in beeld en een intensievere vorm van gebruik van de openbare ruimte.

Culturele beheerelementen zijn in vergelijking met specifiek natuurlijke beheerelementen minder soortenrijk. Om het beheerbeeld in stand te houden zijn er veelal meer maatregelen nodig. Het groen vertoont in het algemeen een strakker en verzorgder beeld. Spontane vestiging van soorten is meestal niet gewenst.

afb. 11, Cultuurlijk beheerbeeld

Plus beheerbeeld

De zone plus heeft vooral relatie met locaties die bij uitstek een bijzondere of representatieve functie hebben of waarbij gevoelsmatig een bepaalde uitstraling wordt verwacht. Het is feitelijk de beheerzone cultureel met een extraatje: de plus. Dit betekent bijvoorbeeld meer uitstraling en een hogere verzorgingsgraad op een begraafplaats, een dorpsplein, of de entree van dorp of wijk.

De toe te passen beheergroepen zijn gericht op een relatief hogere beeldkwaliteit, met meer sierwaarde. Het beeld is relatief strak en heeft een verzorgde uitstraling. Spontane vestiging van soorten is hier niet gewenst. Beheermaatregelen zullen ten behoeve van een strak beeld in het algemeen frequenter (bijvoorbeeld vaker maaien en hagen knippen) en completer (bijvoorbeeld graskanten steken en uitharken onkruiden) plaatsvinden.

afb. 12, Plus beheerbeeld

Relatie structuurgebied en beheerzone

Door de onderdelen van het groene frame, de structuurgebieden, te koppelen aan een beheerzone, ontstaat een set van eigenschappen. Er is hier gekozen voor de term 'buitengebied' in plaats van de term 'grote lijnen'. Dit omdat de grote lijnen binnen de dorpen in meerdere structuurgebieden aanwezig zijn.

Door eveneens per structuurgebied te bepalen welke types beplanting (beheergroepen) daarbij toegepast worden, komt het beeld in vergelijkbare situaties min of meer overeen. Uiteraard blijven er altijd accentverschillen. Beheergroepen kunnen in meerdere structuurgebieden aanwezig zijn maar de mate waarin geeft verschil in beeld en beleving.

Onderstaande tabel laat de relaties zien. De eerder genoemde differentiatie in het ambitieniveau (zie bijlage II Ambitieniveaus) kunnen we nu eveneens per structuurgebied toewijzen. Aangezien de raad hier een keus in maakt, is dit hier niet nader bepaald. In hoofdstuk 7.3 zijn meerdere opties in beeld gebracht.

Relatie structuurgebied – beheerzone – sortiment - ambitie					
structuurgebied	woonwijk	bedrijventerrein	groengebieden en groene randen	bijzondere locaties	buitengebied
beheerzone	cultureel	natuurlijk - cultureel	natuurlijk	plus	natuurlijk
kenmerken sortiment	<ul style="list-style-type: none"> o robuust o sierwaarde o inheems/exoot o natuurwaarde 	<ul style="list-style-type: none"> o robuust o inheems o sierwaarde (exoot) i.c.m. representatieve plekken o natuurwaarde 	<ul style="list-style-type: none"> o robuust o inheems o natuurwaarde 	<ul style="list-style-type: none"> o verfijnd o sierwaarde o inheems/exoot o natuurwaarde 	<ul style="list-style-type: none"> o robuust o inheems o natuurwaarde
ambitieniveau	n.t.b	n.t.b	n.t.b	n.t.b	n.t.b

5.3 Visie beheer en onderhoud

Ambitieniveau

Hoe ‘schoon en heel’ moet het zijn? Wanneer we de vraag stellen zal bijna iedereen kiezen voor het maximaal haalbare. Het hoogst haalbare is vooral afhankelijk van het beschikbare budget. Andere factoren zijn de inrichting en de huidige conditie. De keuze voor een type beplanting of soort heeft direct invloed op de inspanning die nodig is. Wanneer de huidige situatie een gewenst ambitieniveau bemoeilijkt, kan renovatie of herinrichting noodzakelijk zijn.

- We stellen dat het huidige niveau gemiddeld een zuinige ‘basiskwaliteit’ is: het kan slechter maar soms ook beter!
- Het verwachte hogere ambitieniveau op begraafplaatsen wordt niet altijd gehaald.

Er zijn gedurende het jaar negatieve uitschieters. Dit kan aan de orde zijn bij een groeispurt in het voorjaar, een lage personele bezetting in de zomerperiode, als gevolg van weersomstandigheden of een combinatie van factoren.

Wat ook voorkomt is dat de organisatie, vanuit de gedachte, “*ze zijn er immers toch al*”, verwacht dat prioriteit wordt gegeven aan andere, niet groene werkzaamheden, waarbij dit niet gecompenseerd is in middelen.

Beschikbare arbeidscapaciteit is niet altijd eenvoudig goed te voorspellen doordat er sprake is van instroom vanuit trajecten. Deze zijn vaak van tijdelijke aard en bovendien zeer wisselend wat betreft kwaliteit en productiviteit. Het aantal fte’s geeft daardoor een vertekend beeld. Belangrijk is dat voor iedereen helder is waar welk ambitieniveau verwacht wordt en dat dit in verhouding staat tot de beschikbare middelen: tijd en of geld. Snijden in fte’s en budget kan niet zonder dat het effect heeft op het resultaat.

Er is een systematiek nodig waarmee we het gewenste ambitieniveau in woord en beeld kunnen omschrijven. In combinatie met kengetallen en areaalgegevens kunnen we daarmee de consequenties van keuzes in beeld brengen.

De verschillende ambitieniveau’s worden met behulp van de beeldmeetlatten uit de kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte (KOR) van het CROW, letterlijk in beeld gebracht. Het CROW is een erkend kennisinstituut en de werkwijze wordt algemeen erkent en veel toegepast. Bijlage II Ambitieniveaus bevat enkele voorbeelden.

De systematiek leent zich ook om bij uitbesteding prestaties objectief te meten. Uitbesteding kan zo op basis van een te leveren kwaliteit in plaats van een bepaalde frequentie. Het laatste zegt niet alles over het resultaat.

- We vinden dat het ambitieniveau acceptabel moet zijn voor onze inwoners.
- We willen kapitaalsvernietiging, klachten en meldingen zo veel mogelijk voorkomen.
- We moeten het gewenste ambitieniveau vastleggen.
- Middelen moeten in evenwicht zijn met de ambitie.

Zorgplicht

Het streven naar een afgesproken eindbeeld en ambitieniveau omvat ook invulling geven aan onze wettelijke zorgplicht. De technische staat van het openbaar groen moet goed genoeg zijn om ongevallen, letsel en schade door groen te voorkomen. Momenteel is dit niet volledig ingevuld, dit geldt met name bij beheer van bomen.

Volgens de wet is iedere boomeigenaar in Nederland zorgplichtig. Periodiek en systematisch inspecteren vormt de basis om daar invulling aan te kunnen. Dit is tegelijk cruciale input die nodig is om gericht maatregelen te kunnen nemen: gestructureerd boombeheer. Het voorkomt dat achterstanden, en daarmee risico's, evenredig groter worden. Het draagt bij aan een duurzaam bomenbestand.

Uitstel van inspecties maakt dat bestaande gegevens snel verouderen en hun waarde verliezen als basis voor zowel regulier onderhoud als formele procedures.

Wanneer bij schade, letsel, of erger nog, een gebeurtenis met fatale gevolgen, blijkt dat de gemeente als eigenaar nalatig is geweest, dan kan ze hiervoor aansprakelijk worden gesteld. Nalatig betekent hier dat er aantoonbaar geen of onvoldoende zorg is besteed aan de schadeveroorzakende boom.

Schade en letsel kunnen aanzienlijke kosten met zich meebrengen. Wanneer bewust niet, of onvoldoende, is voldaan aan de zorgplicht, kan er in het uiterste geval sprake zijn van een strafbaar feit.

afb. 13, Boom als risicofactor

Bij een verhoogde gevaarstelling is er tegelijk sprake van verhoogde zorgplicht en dient men jaarlijks te inspecteren. Constateert men een uitwendig gebrek dan is er een onderzoeksplicht. Jurisprudentie laat zien dat een beroep op ontstaan van hoge kosten geen stand houdt.

We zijn van mening dat we als gemeente sowieso de plicht hebben onveilige situaties zo veel mogelijk te voorkomen.

- Groen mag niet zorgen voor onveilige situaties.
- We voorkomen dat er onaanvaardbare risico's ontstaan.
- Invulling geven aan de zorgplicht t.a.v. bomen vereist inzicht in de conditie en te nemen maatregelen.
- Voldoen aan de zorgplicht draagt bij aan een duurzaam bomenbestand.

Structureel boombeheer

Structureel boombeheer brengt structuur aan in het gehele proces rondom het onderhoud van bomen en kan niet los worden gezien van de zorgplicht. Door de opname van boomkenmerken (o.a. onderhoudstoestand) is het duidelijk in welke staat het bomenbestand zich bevindt en met welke regelmaat de bomen gesnoeid moeten worden.

- Boom technisch meest verantwoorde snoeiwijze.
- Een veilig bomenbestand.
- Minimaliseren van overlast door bomen.
- Het creëren van duidelijkheid voor inwoners.

Natuurwaarden

Veel groen is op traditionele wijze aangelegd. De gebruikte soorten en de plantwijze bieden niet altijd evenveel waarde voor natuur. Bij herinrichting en renovatie kunnen we daar beter rekening mee houden. Dit betekent nadrukkelijk niet dat beheermaatregelen alleen effect hebben op natuurwaarden als groen volgens ecologische principes is aangelegd.

Bij alle maatregelen moeten we ons steeds opnieuw de vraag stellen wat het effect zal zijn op natuurwaarden. Wanneer we een maatregel echt noodzakelijk vinden, kan het dan zo dat er ecologisch geen, of zo minimaal mogelijk, negatief effect ontstaat? Of beter nog, dat er meerwaarde ontstaat! Wanneer en hoe vaak voer je een maatregel uit? Het tijdstip van maaien bepaalt of een soort wel of niet bloeit. Dit heeft gevolgen voor voortplanting maar ook voor insecten en vogels die afhankelijk zijn van het voedselaanbod. Bij de keuze van sortiment kiezen we, ook bij cultureel beheer, voor soorten die gunstig zijn voor ondermeer bijen en vlinders.

Veel groen, ook in de dorpen, bestaat uit gras. Voor een groot deel is dit gazon dat wekelijks wordt gemaaid. Kijkend naar functie en situering zijn er meer mogelijkheden voor natuurlijker beheer.

In algemene zin zijn we van mening dat, ook in een bebouwde omgeving, streven naar zo veel mogelijk variatie bijdraagt aan biodiversiteit. We maken daarbij gebruik van de aanwezige natuurlijke kwaliteiten. Op plekken waar meer ruimte en gelegenheid is voor de ontwikkeling van natuurwaarden kiezen we voor een ambitieuzere aanpak.

- Streven naar zo veel mogelijk variatie draagt bij aan biodiversiteit.
- De gewenste ambitie is niet altijd mogelijk of haalbaar.
- We beoordelen of het vergroten van natuurwaarde realistisch is.

Gedifferentieerd en gefaseerd

De aanpak van het beheer van de diverse bouwstenen van het openbaargroen, dit noemen we de beheergroepen, moet op hoofdlijnen in dezelfde onderdelen van het groene frame gelijk zijn. Deze 'gemeenschappelijke' aanpak is nodig om de gewenste eindbeelden van het groene frame te bereiken. Een heestervak in de ene woonwijk wordt dan net zo beheerd als in een woonwijk elders.

Voor het ambitieniveau geldt dat dit niet overal hetzelfde hoeft te zijn maar afhankelijk is van de locatie en functie.

We zijn gewend om veel maatregelen compleet en in dezelfde periode uit te voeren. Vaak is dit ontstaan uit efficiency overwegingen. Door meer gefaseerd te doen houden we beter rekening met de leefomgeving van soorten. Doordat meer variatie ontstaat kunnen soorten zich gemakkelijker vestigen en handhaven.

Het zogenaamde sinusbeheer bij maaien zou je een combinatie kunnen noemen van gefaseerd en gedifferentieerd maaien. Er ontstaan daardoor, kleinschalig, verschillende omgevingscondities. Niet alles wordt in één keer weggemaaid maar er wordt variatie aangebracht in de vegetatie. Vooral insecten als vlinders en

wilde bijen kunnen door deze manier van beheer op elk moment van het jaar voedsel en een schuil- en/of voortplantingsplek vinden. De methode leent zich minder goed voor grootschalige toepassing.

- Het gewenste eindbeeld van groen kan per gebied verschillen.
- Spreiding van maatregelen in tijd, hoeveelheid en plaats heeft een gunstig effect op biodiversiteit.

Duurzaamheid

Bij het beheer van groen is er sprake van restproducten. Het is niet altijd mogelijk of wenselijk deze ter plaatse te verwerken. We spreken nadrukkelijk niet van afval omdat we op langere termijn streven naar een manier van verwerken die circulair is. Bekende toepassingen zijn de productie van biogas, composteren en toepassing van houtsnippers voor paden.

afb. 14, Hergebruik houtsnippers

Op kleine schaal leveren we als proef maaisel aan landbouwers voor het maken van bokashi. Bokashi ontstaat door een fermentatieproces. Anders dan bij composteren blijven voedingsstoffen en energie behouden waardoor het, in vergelijking met compost, een gunstiger effect heeft op het bodemleven, ook houdt de bodem bij perioden van droogte meer vocht vast. Het product kan een rol spelen in de kringlooplandbouw. Naast het positieve resultaat van hergebruik kan er sprake zijn van kostenbesparing door afname van storkosten. Dit als pilot

gestarte project is aangeboden bij landbouwuniversiteit WUR voor een onderzoek van de WUR naar bokashi. Er is toenemende interesse in het product, maar mestwetgeving bemoeilijkt de toepassing. Overigens bestaat er een afzetverplichting met de gecontracteerde afvalverwerker.

In de toekomst blijven we zoeken naar manieren om restproducten een nuttige bestemming te geven. We onderzoeken mogelijkheden en staan open voor experimenten. Wie weet schrijven en printen we over een paar jaar op papier van ons eigen gras!

Duurzaamheid is terug te vinden in de manier van werken en de toegepaste materialen en materieel. Dit zijn aandachtspunten bij inkoop en aanbesteding.

Door een rechterlijke uitspraak (24 november 2020) is het eerdere gebruiksverbod van gewasbeschermingsmiddelen onverbindend verklaard. Ondanks praktische en financiële voordelen zijn we van mening dat, met name gezien het belang van duurzaamheid, de ingeslagen weg naar een werkwijze zonder chemie is te verkiezen. De maatschappelijke tendens ondersteunt dit uitgangspunt. Met name voor onkruidbestrijding willen we gebruik blijven maken van alternatieve methodes. Slechts in uitzonderlijke situaties kan anders worden beslist.

- We streven naar werkwijze die zo weinig mogelijk het milieu belast.
- We spreken niet van afval: we streven naar circulaire verwerking.
- Uitgangspunt is om geen chemische bestrijdingsmiddelen te gebruiken.

Overlast

Een exoot is een plant, dier of ander organisme die van nature niet in Nederland voorkomt. Als het daarnaast schadelijk is voor de natuur noemen we ze invasieve exoten. Er is een Europees verbod op bezit, handel, kweek, transport en import van schadelijke exotische planten en dieren die op de zogenaamde Europese

Unielijst staan. Verder geldt de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen en te verwijderen. Als dit niet lukt dan zodanig te beheren dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

De soort die in Het Hogeland veelvuldig voorkomt is de Reuzenbereklaauw. Inzet zal voornamelijk gericht zijn overlast te voorkomen op plekken waar inwoners letterlijk in aanraking kunnen komen met deze plant. Het uitroeien van de soort is, ook gezien de veelvuldige aanwezigheid in particuliere tuinen, niet realistisch.

afb. 15, Berenklauw

afb. 16 Japanse Duizendknoop

Een soort die niet op de Europese Unielijst staat, en dus geen wettelijke maatregelen vereist, is de Japanse Duizendknoop. Toch zorgt deze plant op veel plekken voor de nodige overlast. Bestrijding van de soort is erg moeilijk. In landelijke pilots zijn verschillende methodes onderzocht, een wondermiddel is niet ontdekt. Wel is duidelijk dat effectieve bestrijding tijdrovend en kostbaar is. Voornamelijk beperken we ons tot het inventariseren van locaties en zijn we terughoudend met het nemen van maatregelen.

Er kan overlast ontstaan van woekerende waterplanten. Wanneer een plantensoort van wezenlijk belang is voor andere soorten, zoals de Krabbenscheer voor de Groene Glazenmaker (libellesoort) zal daar bij het nemen van maatregelen rekening mee moeten worden gehouden. Het eerder genoemde gefaseerd uitvoeren van maatregelen biedt mogelijkheden om dit aan te pakken en tegelijk schade aan een andere soort te voorkomen.

Een soort die gezondheidsklachten bij runderen en paarden veroorzaakt is Jakobs kruiskruis. De plant kan ongemerkt in voer terecht komen en kan oorzaak zijn van aantasting van de lever. Gerichte beheermaatregelen moet schade en overlast voorkomen.

Naast deze soort zijn er meer planten, ondermeer distels, die met name overlast geven voor veeteelt en akkerbouw. Maatwerk moet dit zo veel mogelijk voorkomen.

Bosjes, met name bestaand uit essen, kunnen grote aantrekkingskracht uitoefenen op roeken. Door een roekenkolonie kan overlast worden ervaren. In hoeverre dit niet acceptabel is, blijft objectief lastig te beoordelen.

Tegelijk is de roek wettelijk beschermd en zijn maatregelen niet zondermeer toegestaan, roeken hebben ook een plek in de natuur. Ad hoc maatregelen leiden tot ongecontroleerd verplaatsen van kolonies en overlast.

Het is mogelijk locaties minder aantrekkelijk te maken voor roeken maar er kan niet voorbij gegaan worden aan andere functies en natuurwaarden van een bosje. Maatregelen nemen is zonder ontheffing van de provincie overigens strafbaar, overtreding betekent het plegen van een economisch delict. Bewerkstelligen van mitigerende maatregelen is een belangrijk aspect om een ontheffing te kunnen krijgen. Budget voor regulier beheer en onderhoud houdt geen rekening met de kosten die hiermee gemoeid kunnen zijn.

Het heeft de voorkeur aan te sluiten bij een nog te ontwikkelen provinciale aanpak waarbij onderzocht wordt of er een duurzame oplossing te vinden is in zowel een generieke ontheffing in het kader van de Wet Natuurbescherming, als een ecologische aanpak om meer plekken, buiten de bebouwde kom, geschikt te maken voor roekenkolonies.

- Overlast is niet altijd te voorkomen of op te lossen.
- Maatregelen daar waar overlast en risico's het grootst zijn.
- Bij bestrijden van overlast worden meerdere belangen afgewogen.
- Grensoverschrijdende problematiek vraagt regionale aanpak.

Kindvriendelijk

Het bieden van informele speelgelegenheid is een belangrijke functie van groen. Het groen waarin kinderen spelen kan niet altijd netjes zijn. Enige slijtage en de aanwezigheid van losse materialen staan wij toe. Vanuit gezondheid en veiligheid vinden wij het wel belangrijk te voorkomen dat er onnatuurlijk vuil blijft liggen.

Niet alle risico's zijn uit te sluiten, en bovendien dragen ouders ook een verantwoordelijkheid. Een blauwe plek hoort bij avontuurlijk spelen! De beheerder zal moeten beoordelen wanneer een situatie niet aanvaardbaar is.

- Informele speelgelegenheid is een belangrijke functie van groen.
- Groen rond formele speelplekken vormt geen onveilige situaties.

Vervanging en afschrijving

Omdat wij streven naar het zo lang mogelijk profiteren van volwassen groen stellen we het moment van vervangen zo lang mogelijk uit. Sowieso heeft groen niet het eeuwige leven. Groen is aan slijtage onderhevig of blijkt uiteindelijk minder geschikt voor de bedoelde functie. Op die momenten moeten wij groen vervangen of renoveren.

Vervangen van groen kost geld. Door de levensduur van groen te verlengen kunnen we nieuwe investeringen uitstellen en profiteren we langer van volwassen groen. We bereiken dit door te zorgen voor goede startcondities, juiste soortkeuzes en goede verzorging.

Bomen kunnen worden aangetast door ziektes. Een bekend voorbeeld is de iepziekte. Door te blijven monitoren en zieke bomen consequent te saneren, kunnen we dit onder controle houden. We zijn daarvoor aangesloten bij de Bomenwacht (voorheen Iepenwacht). Bekend is ook de overlast door de

Eikenprocessierups, door het relatief geringe aantal eiken is dat in onze gemeente vooralsnog geen probleem.

We worden met name geconfronteerd met de gevolgen van de Essentaksterfte. Uit een enquête in 2017 (Bomenwacht Groningen) blijkt dat de voormalige gemeenten gemiddeld een uitval voorzagen van 50-75% van de essen. Wij hebben ongeveer 11.400 essen (uitgezonderd landschappelijke beplantingen) in beheer, dit is ongeveer een derde van het totale bomenbestand. Recent onderzoek wijst uit dat dit vooralsnog meevalt. Ongeveer 95% van de essen heeft geen of hooguit een lichte aantasting van essentaksterfte. Dit beeld wordt de laatste jaren, met naar verhouding droge zomers, bij meerdere terreinbeheerders gezien.

- We moeten financieel voorbereid zijn op noodzakelijke vervanging van groen.

Participatie

We vinden het belangrijk om inwoners te betrekken bij het openbaar groen. Dat begint bij inbreng bij beleid en inrichting. De gemeente staat daarnaast positief tegenover beheer en onderhoud door bewonersgroepen en (sport)verenigingen. Eigen werkzaamheid van individuele particulieren in het openbaar groen moedigen wij niet aan. De vraag is allereerst of dit breed gedragen wordt door de omgeving. De ervaring is ook dat de continuïteit vaak te wensen overlaat en dat het verrichte onderhoud niet altijd aansluit bij het gewenste beeld. Wanneer eigen werkzaamheid eindigt, worden we nogal eens geconfronteerd met zelf aangebrachte vreemde planten en materialen. In extreme situaties is openbaar plantsoen ongevraagd bij de eigen tuin gevoegd.

Het is altijd maatwerk en varieert van overdragen van beheer van een afgebakend gebied, bijvoorbeeld een begraafplaats, een straat of een boomgaard, tot het periodiek uitvoeren van een bepaalde maatregel als het snoeien van fruitbomen of knotten van knotwilgen. Belangrijke voorwaarde is dat

functie en openbaarheid gewaarborgd zijn. We vinden het belangrijk dat afspraken hierover worden vastgelegd in een overeenkomst.

Bomen, uitgezonderd knot- en fruitbomen, blijven we zelf beheren. Dit vraagt naar onze mening specifieke kennis en vakmanschap. Met name voor de zorgplicht geldt dat dit beter geborgd is wanneer we dit in eigen hand houden.

afb. 17, *Inwonersinitiatief Tinallinge*

De groenenquête heeft, naast veel informatie, geresulteerd in aanbod van vrijwilligers. Er is een vervolgstap nodig om dit een plek te geven. Voorop staat dat we dit bij voorkeur in georganiseerd verband doen.

Met name in het buitengebied komt het voor dat agrariërs, maar ook andere inwoners, zonder overleg bermen maaien. Kijkend naar beheerdoelen is dit niet altijd wenselijk. Alleen wanneer daar voldoende afspraken over gemaakt kunnen worden, kunnen we daar een modus in vinden.

Een bijzondere vorm van participatie is de adoptie van groen door bedrijven. In Bedum is dit eerder al gedaan met rotondes. Het zijn opvallende plekken die interessant kunnen zijn voor bedrijven als een plek waar ze de aandacht kunnen trekken. We zijn van mening dat, op voorwaarde van goede afspraken, er naast rotondes andere locaties in aanmerking kunnen komen. Voor beide geldt dat dit onder de aandacht gebracht moet worden.

Als het regulier werk betreft kan subsidie worden gevraagd. (Algemene Subsidieregels Gemeente Het Hogeland). Daarnaast faciliteren we dit door bijvoorbeeld afvoeren van maaisel en snoeihout. Voor sportverenigingen die terrein onderhouden bestaan afspraken per vereniging.

Door fysiek ongemak, leeftijd, vertrek of afnemende animo van deelnemers kan zelfwerkzaamheid eindigen en zal de gemeente het moeten overnemen, dit vraagt een flexibele houding.

- We betrekken inwoners bij het openbaar groen.
- We vinden het belangrijk dat afspraken worden vastgelegd.
- We ondersteunen een initiatief dat geen regulier beheer betreft met advies, maar verstrekken geen vergoedingen, materialen etc.
- We faciliteren een initiatief als het regulier werk betreft.
- We houden er rekening mee dat zelfwerkzaamheid kan ophouden.
- Bedrijven kunnen in aanmerking komen voor adoptie van groen.

Afstoten openbaar groen

Verkoop van openbaar groen is vooralsnog maatwerk. Wanneer er te beschermen groenstructuren zijn bepaald, zijn deze bepalend: structuur- en beeldbepalend groen wordt in principe niet verkocht, verhuurd of anderszins in gebruik gegeven. Afspraken over beheer zijn onder voorwaarden wel mogelijk. Bij ontbreken van een groenstructuurplan zal er door verschillende vakdisciplines een afweging worden gemaakt. Hetzelfde geldt als groen geen deel uitmaakt van een groenstructuur. Naast ruimtelijke kwaliteit is behoud van functie een factor van belang.

- Structuur- en beeldbepalend groen wordt niet afgestoten.
- Functiebehoud is een argument voor het niet afstoten van groen.

Overige werkzaamheden

Werkzaamheden in de openbare ruimte, zoals de aanleg van kabels, leidingen en verhardingen, maar ook de tijdelijke plaatsing van containers en bouwketen, kunnen schade aanbrengen aan het groen. Werk dient uitgevoerd te worden met een methode die schade aan groen voorkomt en altijd na raadpleging van groene vakmensen. Als schade niet te voorkomen is, moeten er afspraken worden gemaakt voor herstel, vervanging of compensatie.

- Groene vakmensen worden geraadpleegd als werk groen beïnvloed.
- Als schade niet te voorkomen is, moeten er afspraken zijn voor herstel, vervanging of compensatie.

Overdracht en beheerparagraaf

Ontwikkelingen in de openbare ruimte hebben gevolgen voor het beheer. Het kan een wijziging betreffen van huidig beheer maar ook afname of toename van areaal. Het is van invloed op de inzet van menskracht en machines. Het moet voor iedereen duidelijk zijn wat het beheerdoel is, beheerbeeld en ambitieniveau, en dat de financiële consequenties goed in beeld worden gebracht.

Nieuwe ontwikkelingen kunnen alleen in beheer worden genomen wanneer een en ander is vastgelegd in een beheerparagraaf. Het spreekt voor zich dat Beheer en Onderhoud areaal pas in beheer neemt als er overeenstemming is over de oplevering ervan en als er een beheerparagraaf is.

Wanneer dit leidt tot extra kosten, dan moet tegelijk worden voorzien in financiële dekking. Er kan niet worden verwacht dat zonder extra middelen extra areaal kan worden onderhouden. In het verleden is dit niet consequent gedaan. We vinden dit niet verantwoord.

Beheer en onderhoud van nieuwe ontwikkelingen vraagt met name de eerste paar jaar na realisatie relatief veel inzet. We vinden dat minimaal de

onderhoudskosten van de eerste twee jaar na realisatie onderdeel moeten zijn van een project.

- Bij ontwikkelingen is standaard een beheerparagraaf vereist.
- De onderhoudskosten zijn gedurende twee jaar na realisatie onderdeel van een project.
- Beheer en Onderhoud neemt nieuw areaal over als ze akkoord is met beheerparagraaf en oplevering.
- Beheer van areaaluitbreiding is alleen mogelijk wanneer daarvoor financiële dekking bestaat.

Organisatorisch

Beheer en onderhoud van groen vraagt in meer of mindere mate specifieke kennis en vaardigheden. De keuze voor een meer ecologische benadering van groenbeheer heeft tot gevolg dat, op verschillende niveaus, van ontwerp, werkvoorbereiding, aansturing tot uitvoerend, aanvullende instructie en opleiding nodig kan zijn.

Voor een ecologische benadering van beheer en onderhoud kan ander materieel nodig zijn. Dit is van invloed op vervanging van eigen machines maar ook bij uitbesteding. Een aannemer heeft zijn machinepark afgestemd op meerjarige contracten waardoor hij niet halverwege een contractperiode eenvoudig kan switchen.

Een andere inrichting kan bijdragen aan zowel meer natuurwaarden als aan efficiënter kunnen werken. Het zal duidelijk zijn dat dit niet allemaal in één grote actie haalbaar is. Voor alle aspecten geldt dat we zo veel mogelijk gebruik maken van 'natuurlijke' momenten.

In zijn algemeenheid stellen we dat gebruik maken van eigen kennis en vaardigheden meerdere voordelen biedt. Het zorgt ervoor dat de investering die

daarvoor is gedaan, zowel individueel als door de organisatie, maximaal benut wordt. Voor de medewerkers zal dit een stimulans zijn. Niet benutten ervan kan demotiverend zijn, maar is ook een vorm van kapitaalvernietiging.

Het zelf in huis hebben van kennis vinden we een essentiële voorwaarde bij uitbesteding; formuleren van de juiste uitvraag, beoordeling van inschrijvingen, toezicht op werkzaamheden en beoordelen van het resultaat. Ook wanneer dit deels door derden wordt gedaan is het zonder zelf te beschikken over kennis onmogelijk voldoende grip te houden.

Om inwoners goed te begeleiden is inhoudelijke kennis eveneens noodzakelijk. Met een toenemende actieve rol van inwoners, de enquête groenbeleid is daarvoor een indicatie, moet niet onderschat worden wat dit vraagt van de organisatie. Wanneer we vinden dat inwoners een actieve(re) rol kunnen krijgen bij groenonderhoud dan kunnen we niet volstaan met het overhandigen van een schoffel en een hark. We willen kennis van inwoners niet onderschatten, maar de gemiddelde inwoner zal niet beschikken over dezelfde kennis en vaardigheden. Afhankelijk van wat het betreft, zal, in meer of mindere mate, enige vorm van begeleiding nodig zijn.

Het voorgaande kan niet los worden gezien van de discussie over kerntaken en toekomstvisie van Beheer en Onderhoud.

- Beheer en onderhoud van groen vraagt specifieke kennis en vaardigheden.
- Eigen vakkennis is bij uitbesteding noodzakelijk om voldoende grip te houden op de kwaliteit van openbaar groen.
- Bij gewenste wijzigingen in het beheer maken we gebruik van 'natuurlijke aangrijpmomenten'.
- Zelfwerkzaamheid van inwoners vraagt begeleiding.

Communicatie

Openbaar groen is een onderwerp dat, ook in Het Hogeland, volop in de belangstelling staat. De respons op de enquête groenbeleid bevestigt dit beeld. Ook op andere momenten merken we dat door meldingen, suggesties, verzoeken en berichten op social media.

Als organisatie is er behoefte om proactief informatie te delen en voorlichting te kunnen geven. Niet alleen via website, social media en nieuwspagina, maar ook direct aan de keukentafel. In een gemeente van onze omvang is dit niet iets om er even bij te doen. Gezien de veelheid aan taken kunnen de direct betrokken teams, Infra en Beheer en Onderhoud, daar nog onvoldoende in voorzien.

Met dit groenbeleidsplan is uitgesproken dat we om meerdere redenen groen van groot belang vinden. In combinatie met het stimuleren, begeleiden en coachen van zelfwerkzaamheid, is het voorstelbaar om te overwegen te voorzien in de functie van 'Groencoach'. Hiermee laten we zien dat groen een bijzondere plaats inneemt in de openbare ruimte en dat we ondersteuning bieden aan groene initiatieven en zelfwerkzaamheid.

→ Het is belangrijk om proactief en direct te kunnen communiceren over openbaar groen.

Evaluatie PDCA-cyclus

Periodiek monitoren maakt duidelijk in hoeverre de ambitie is waargemaakt. Van beleid tot beheer en onderhoud is een continu proces dat steeds opnieuw moet worden beoordeeld en zonodig bijgesteld. Bereiken we wat we willen? beheerbeeld, ambitieniveau en financieel. Wat gaat goed en wat moet anders.

Een essentieel aandachtspunt is dat beheerdata goed op orde is en blijft.

Voor een integrale benadering van de openbare ruimte is het goed om de evaluatiemomenten af te stemmen met de overige beleidsterreinen binnen de openbare ruimte. De stip op de horizon is een integraalbeheerplan openbare ruimte (IBOR) waarin alle onderdelen zijn opgenomen.

- monitoren maakt duidelijk of de ambitie is waargemaakt;
- Proces van beleid tot uitvoering vraagt continue beoordelen en zonodig bijstellen.
- aandachtspunt is dat data goed op orde is en blijft.

afb. 18, cirkel van Deming

6.0 BESCHERMING GROEN EN BOMEN

6.1 Visie

Boom- en groenstructuren zijn in de openbare ruimte zeer beeldbepalend en hebben een positieve invloed op ons leefklimaat en welzijn. Ze zijn dé dragers van het groene frame. De kwaliteit van bomen bestaat ook uit de waarde die ze hebben voor de biodiversiteit en als onderdeel van een biotoop.

Sommige bomen zijn extra waardevol. Door leeftijd, soort en omvang zijn ze 'monumentaal', of zijn door functie, bijvoorbeeld als herdenkingsboom, van betekenis. Bomen kunnen in combinatie met een gebouw, een erf, of ander terrein ook cultuurhistorisch van belang zijn. Voorbeelden zijn een erfbepanting en historische vruchtboomrassen rond een boerderij, en bomen op een als rijksmonument aangewezen kerkhof.

afb. 19. Bomenstructuur Wilhelminalaan Bedum

Bomen moeten de kans krijgen om oud te worden. Het oud worden en blijven van bomen is een langdurig proces waarbij rust en continuïteit nodig is. Dit geldt niet alleen voor gemeentelijke bomen, maar ook voor bomen van andere

eigenaren. Het laatste is extra van belang als er sprake is van waardevolle en beeldbepalende bomen.

Daarnaast vragen inwoners, zoals ook duidelijk uit de enquête groenbeleid blijkt, een bepaalde vrijheid wat betreft omgaan met bomen die relatief van minder waarde zijn.

Specifieke aandacht is nodig voor planvormingsprocessen. Daartoe moet daaraan voorafgaand goed in beeld zijn wat de bestaande situatie is. Zo kan integraal worden afgewogen welke bomen, maar ook overig groen, behouden kan of moet blijven en wat nieuw wordt aangebracht. Uitgangspunt is dat waardevolle bomen behouden blijven. In het uiterste geval is het soms onvermijdelijk dat waardevolle bomen plaats moeten maken voor bebouwing of infrastructuur.

- Bescherming van groen en bomen tegen kap en andere schadelijke invloeden moet goed geregeld zijn in beleidsregels.
- Bij ontwikkelingen kunnen bomen alleen plaatsmaken na een zorgvuldige integrale afweging.
- Inwoners moeten een bepaalde vrijheid hebben wat betreft omgaan met bomen die relatief van minder waarde zijn.

6.2 Kaders kappen

Behoudens een aantal uitzonderingen, is het college bevoegd om te beslissen op aanvragen van een omgevingsvergunning voor het vellen van een houtopstand. De provincie is het bevoegd gezag met betrekking tot de Wet natuurbescherming. Van belang daarvoor is de komgrens in kader Wet natuurbescherming. Na de herindeling is deze voor HHL niet opnieuw bepaald. In principe zijn de grenzen zoals voor de herindeling nog leidend. Het verdient aanbeveling dit zo snel mogelijk up to date te brengen.

Belangenafweging

Er kan sprake zijn van tegengestelde belangen: het belang van behoud versus het belang van verwijdering. Wanneer welk belang de doorslag geeft vraagt een goede onderbouwing. Het is belangrijk goed te omschrijven waar deze uit bestaat en hoe dit gewogen wordt. Juridisch is dit van belang omdat er sprake kan zijn van een vergunningplicht waarbij een bezwaarprocedure aan de orde kan zijn.

We stellen hier kaders voor beleidsregels voor die we op een later moment separaat uitwerken en vaststellen. Onderdeel van de beleidsregels is dan een beoordelingsformulier. In combinatie met de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV), hoofdstuk Bewaren van Houtopstanden, is dit dan bepalend voor het toewijzen of weigeren van een kapvergunning. Mogelijk leiden de beleidsregels tot een aanpassing van de APV.

De APV is bepalend wanneer wel of geen vergunning nodig is voor een houtopstand. Er bestaat nu een vrijstelling voor bomen, gemeten op 1.30 meter hoogte, met een stamdiameter van minder dan 20 centimeter. Uitzondering is als de boom op een vastgestelde lijst van waardevolle bomen staat. Het laatste is door HHL niet ingericht. Wel zijn de eerder door voormalige gemeenten Eemsum en Winsum vastgestelde lijsten momenteel nog geldig.

Als visie is gesteld dat er een mate van vrijheid moet zijn hoe we omgaan met bomen van relatief lage waarde. In aanmerking genomen dat nu meer dan 95% van de aanvragen voor een kapvergunning wordt gehonoreerd, kunnen we ons afvragen of de vrijstelling niet verruimd kan worden. Er zijn meerdere situaties die in de praktijk vrijwel per definitie gehonoreerd worden. Denk aan een boom dicht op de gevel of een grote boom in een daarvoor ongeschikte kleine tuin. Deze situaties kunnen als uitzondering op de vergunningsplicht in de beleidsregels en APV opgenomen worden. Daarnaast kunnen we de huidige algemene vrijstelling verruimen waarbij we voor onszelf als gemeente iets strenger zijn. Voor de overige bomen gelden dan de vastgestelde beoordelingscriteria. Het biedt inwoners meer gemak en vrijheid en

organisatorisch heeft het eveneens voordelen. In de beoogde beleidsregels doen we hiervoor een voorstel.

Door in een groenstructuurplan vast te leggen welke groen- en boomstructuren van groot belang zijn, voorkomen we dat sluipenderwijs structuurbepalend groen en bomen verdwijnt.

Een lijst met waardevolle bomen is vaak genoemd in combinatie met kapbeleid. Het voegt naar onze mening weinig toe. De lijst opstellen is een tijdrovende klus die bovendien periodiek herhaalt moet worden. Vraag is daarbij ook of daarbij voldoende zicht is op waardevolle bomen van andere eigenaren.

De criteria die je daarvoor zou gebruiken kun je ook toepassen om een reguliere aanvraag te beoordelen. Dit voorkomt bovendien dat de categorie die potentieel waardevol is, uit beeld verdwijnt. Dit geldt met name voor particuliere bomen.

- Voor het vaststellen in welke mate groen en bomen waardevol zijn, worden criteria opgesteld.
- Een groenstructuurplan biedt bescherming aan belangrijke beeld- en structuurbepalend groen en bomen.
- Regels, en een beoordelingsformulier, voor verwijderen bomen leggen we vast in beleidsregels.
- De komgrenzen in kader Wnb vaststellen.

afb. 20, Amaliaboom

Toetsing aanvraag omgevingsvergunning

Op dit moment is het weigeren van een omgevingsvergunning voor het kappen van een boom mogelijk op grond van:

- de natuurwaarde van de houtopstand;
- de landschappelijke waarde van de houtopstand;
- de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpschoon;
- de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
- de cultuurhistorische waarde van de houtopstand;
- de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand;
- de vastgestelde bomenlijst.

De genoemde redenen zijn lastig objectief te beoordelen omdat criteria en waardering ontbreken. Een advies, zowel voor toestemming als bezwaar, is daardoor eerder aan discussie onderhevig. Daarnaast zijn aan bomen en overig groen meer belangen toe te schrijven dan genoemd. Gezien het maatschappelijke belang vinden we dit onvoldoende. Niet alle argumenten voor het willen kappen van een boom zijn immers even dringend.

Voorgesteld wordt om daarom zowel te toetsen op het belang van behoud als het belang van verwijderen. Er wordt nu wel op een vergelijkbare manier beoordeeld maar dit is niet op basis van vastgestelde beleidsregels. De volgende items willen we kunnen beoordelen waarbij de onderverdeling nog indicatief is:

- 1) waardering
  - a) Waardevolle boom
  - b) Potentieel waardevolle boom
  - c) Onderdeel groenstructuur
  - d) Vervangbaarheid
  - e) Esthetische waarde / beeldbepalend
  - f) Zeldzaamheid (dendrologische waarde)
- 2) Overlast
  - a) Schaduwwerking (lichtreductie)
  - b) Overlast door boomwortels
  - c) Overige niet objectief te beoordelen (maatwerk)
- 3) Kwaliteit
  - a) Goed (normaal)
  - b) Voldoende (verminderd)
  - c) Matig (sterk verminderd)
  - d) Slecht (zeer slecht)
- 4) Dringende reden.
  - a) Ruimtelijke ontwikkeling
  - b) Bouwplan
  - c) Rendementsverlies (zonnepanelen)
  - d) Groot onderhoud openbare ruimte
  - e) Beheermaatregel
  - f) Overige niet objectief te beoordelen (maatwerk)

Argumenten kunnen hiermee beter objectief onderbouwd worden. Door bij de beoordeling bovendien gebruik te maken van erkende systematiek zal er minder aanleiding zijn voor twijfel en discussie. Een voorbeeld is de beoordeling van het

item 'kwaliteit' met behulp van de methode 'Roloff'. Deze methodiek omschrijft conditieklassen van een houtopstand.

Door scores te verbinden aan de verschillende aspecten kan een gefundeerde afweging worden gemaakt. Er vindt een afweging plaats tussen 'waardering', 'kwaliteit' en 'overlast' waarbij de totaalscores van 'waardering' en 'kwaliteit' versus 'overlast' wordt gewogen. Bij een hogere score voor het aspect 'overlast' wordt een vergunning toegewezen. 'Dringende reden' wordt apart beoordeeld omdat daarbij geen sprake is van overlast.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen willen we als voorwaarde kunnen stellen dat een Boomeffectanalyse (BEA) is opgesteld. Dit kan als beoordelingskader meewegen bij de vergunningsprocedure.

- We willen kunnen toetsen op zowel het belang van behoud als het belang van verwijderen.
- Regels voor toetsing aanvraag kapvergunning worden vastgelegd in beleidsregels.

6.3 Kaders herplant

Met onderstaande benoemen we een aantal kaders voor herplant die eveneens later in beleidsregels verder worden uitgewerkt om op een later moment in combinatie met de beleidsregels voor kappen separaat vast te stellen. Het betreft hier alleen bomen waarvoor de gemeente bevoegd gezag is. De Wet natuurbescherming kent een herplantplicht in het geval de provincie bevoegd gezag is.

Vanuit de visie dat bomen belangrijk zijn, is het een logische gedachte dat gekapte bomen vervangen moeten worden. Als basisprincipe zijn we die mening

ook toegedaan. Uit de enquêteresultaten blijkt dat inwoners dit vooral van toepassing vinden op openbaar groen en veel minder als het privébezit betreft.

Het opleggen van een herplantplicht als voorwaarde bij het afgeven van een kapvergunning, maar dit is ook van toepassing op nieuwe aanplant, is naar onze mening uiteindelijk toch vooral een kwestie van maatwerk. In de beleidsregels kunnen we daarvoor een leidraad opnemen.

Bij beheermaatregelen zoals dunnen is het juist niet gewenst om tot herplant over te gaan. Deze maatregel wordt immers uitgevoerd om andere bomen, vaak duurzamere soorten, de kans te geven zich beter te ontwikkelen. Dit betreft zowel bomen in bosverband als bomen langs een weg waar bomen soms te dicht op elkaar zijn aangeplant.

Het is van belang dat 'de grote lijnen', de groenstructuur, in stand blijft. Een groenstructuurplan vinden we daarom van belang als kader bij zowel kappen als herplant. De typering van de landschappen en de uitgangspunten van 'Het groene frame' zijn leidend bij aanplant en dus ook bij herplant. Voor het in stand houden of versterken van landschappelijke kenmerken kan bewust worden gekozen geen herplant toe te passen op dezelfde locatie.

Herplant op een andere plek is soms mogelijk. Uitgangspunt is kwaliteit in plaats van kwantiteit. Liever één boom op een goede standplaats dan twee bomen op een matige standplaats waardoor op termijn de groei van beide bomen achter blijft.

- Uitgangspunt bij herplant is kwaliteit in plaats van kwantiteit.
- Landschappelijke kenmerken zijn een zwaarwegende factor voor wel of geen herplant.
- We houden in principe vastgestelde groenstructuren in stand.
- Regels voor herplantplicht worden vastgelegd in beleidsregels.

Aanvullende voorwaarden

De APV biedt de mogelijkheid voorwaarden te verbinden aan het verlenen van een vergunning. Met name bij de grotere ontwikkelingen is herplant niet altijd mogelijk. In die situatie kan financiële compensatie kansen bieden. We denken hierbij met name aan initiatieven als projecten van woningbouwstichtingen, maatschappelijke instellingen, en bedrijfsterreinen. Mogelijke kunnen we hiervoor een compensatiefonds in het leven roepen.

De besteding van een dergelijk fonds kan benut worden voor bijvoorbeeld het versterken van bestaande of gewenste groenstructuren of aanbrengen van verbindingen tussen groengebieden. Als optie kunnen we overwegen het fonds jaarlijks aan te vullen zodat er jaarlijks een minimum budget beschikbaar is.

- We overwegen een groencompensatiefonds in te stellen.

Handhaving en compensatie

Het is evident dat het ongedaan maken van een gekapte boom onmogelijk is! Er moet daarom een stok achter de deur zijn om illegale acties te ontmoedigen en in het uiterste geval de gevolgen te compenseren.

In het geval een vergunningsplichtige houtopstand zonder omgevingsvergunning is geveld, is er sprake van illegaal vellen. Voor herstel kunnen we de bestuursrechtelijke handhavingsslijn hanteren. Met andere woorden: de eigenaar, of de zakelijk gerechtigde, van de gevelde houtopstand aanschrijven op kappen

zonder vergunning, en sommeren over te gaan tot herplant. Wanneer daar geen gehoor aan wordt gegeven volgt een vooraankondiging last onder dwangsom en in het uiterste geval de last onder dwangsom.

Hierbij wordt er van uitgegaan dat de oorspronkelijke situatie zoveel mogelijk wordt teruggebracht. Wanneer blijkt dat normaliter geen herplant zou zijn opgelegd, dan zien we daar vanaf. Herplant moet immers wel zinvol zijn. Voor deze situaties kan worden overwogen een bestuurlijke boete op te leggen ten gunste van het groencompensatiefonds.

Bij het illegaal vellen of anderszins toebrengen van schade aan een gemeentelijke houtopstand, of ander groen, is er sprake van een privaatrechtelijke situatie. Men heeft immers schade toegebracht aan 'ons' eigendom en dat willen we kunnen verhalen. We brengen de kosten van herplant of herstel in rekening bij de veroorzaker en bepalen daarnaast de (boom)waarde volgens de taxatiemethode NVTB (Nederlandse Vereniging van Taxateurs voor Bomen) en brengen het berekende waardeverlies, vermeerderd met gemaakte kosten, eveneens in rekening. Daarnaast kunnen we overwegen aangifte te doen bij de politie; het kappen van een vergunningsplichtige boom zonder vergunning is overigens een economisch delict.

Wanneer, bij voorkeur uit een Bomen Effect Analyse (BEA), blijkt dat door een ruimtelijke ontwikkeling de groenbalans van openbaar groen afneemt, is een financiële compensatie ten behoeve van het groencompensatiefonds een goede optie. De bedragen kunnen we baseren op de taxatiemethode NVTB of op standaard plantkosten vermeerderd met beheerkosten gedurende bijvoorbeeld twee jaar. Daarnaast kunnen we een extra compensatiefactor toepassen voor vergunningsplichtige bomen of groen wat beoordeeld is als waardevol.

De kaders worden later uitgewerkt in beleidsregels.

- Herplant en waardeverlies bij illegale kap gemeentelijke houtopstand wordt in rekening gebracht.
- Bij Illegale kap door particulieren wordt eventueel bestuursrechtelijk gehandhaafd of een bestuurlijke boete opgelegd.
- Wanneer door een ruimtelijke ontwikkeling de groenbalans afneemt, leggen we een financiële compensatie op.
- Een BEA wordt toegepast voor het bepalen van de groenbalans.
- Ramingen van gemeentelijke projecten houden rekening met compensatie van bestaande bomen en overig groen.

7.0 FINANCIEEL

De financiële paragraaf gaat over de kosten van planmatig beheer en onderhoud van het huidige areaal openbaar groen. Er zijn weliswaar rekenmethodes (TEEB en I-Tree) die de baten in geld uitdrukken maar daar is geen gebruik van gemaakt. Wel willen we benadrukken dat groen niet alleen een kostenpost is. De baten komen niet ten gunste van Beheer en Onderhoud van groen, en zelfs niet altijd van de gemeente.

7.1 Huidig budget

Onderstaande tabel bevat, naast kosten van uitbesteed werk (inclusief inkoop materialen), de kosten van uren van de eigen organisatie voor planmatig onderhoud zoals geregistreerd in 2019 en gecorrigeerd naar de werkelijk netto productieve tijd. Er is rekening gehouden met factoren als deeltijd, verlof, ziekteverzuim, reistijd, cursus, onwerkbaar weer en verschil in loonwaarde.

Het bevat alleen de directe kosten van uren voor planmatig onderhoud, hierdoor is het budget dat bij een ambitie hoort, goed te vergelijken omdat voor elk scenario ook alleen de kosten voor de productietaken zijn berekend. De kosten van overhead, eenmalige maatregelen, service, etc. blijven dus, ongeacht het scenario, ongewijzigd.

De begroting is opgebouwd uit kostenplaatsen en kostensoorten. Bermen en watergangen, en ook sportvelden, maken in de begroting geen deel uit van de kostenplaats openbaar groen, begraafplaatsen slechts gedeeltelijk. Beleidsmatig zijn hier uitspraken over gedaan, maar financieel richten we ons op de begrotingspost openbaar groen.

kostenplaatsen	directe kosten regulier groenonderhoud €
loonwaarde prod.uren Beheer en Onderhoud	3.195.192
budget uitbesteed werk openbaar groen 2021	200.000
beschikbaar deel flexibele schil	215.000
totaal	3.610.192

7.2 Gevolgen nieuw beleid

De volgende beheerkaders bepalen in hoofdzaak de kosten van regulier beheer en onderhoud van openbaar groen.

- Het ambitieniveau is acceptabel voor inwoners.
- Er mogen geen grote achterstanden en onbeheersbare risico's ontstaan, we voldoen aan onze wettelijke zorgplicht.
- We willen kapitaalvernietiging, klachten en meldingen zo veel mogelijk voorkomen.
- We moeten financieel voorbereid zijn op de noodzakelijke vervanging van groen.
- Uitkomsten enquête groenbeleid

Maximaal realiseren van de ambitie gaat extra middelen vragen. Dat is op dit moment onmogelijk inzichtelijk te maken. We adviseren sowieso veranderingen in beheer geleidelijk door te voeren. Een geleidelijke verandering is in alle opzichten eenvoudiger te behappen dan een omslag ineens. We zien het vooral als een groeimodel. Er kan daardoor tegelijk eenvoudiger ingespeeld worden op

natuurlijke momenten zoals personeelsverloop, afschrijving van materieel en aanbesteding.

De hiermee gemoeide incidentele kosten kunnen in meerjarenplannen worden benoemd. Waar mogelijkheden zijn aan te haken bij andere ontwikkelingen, subsidiestromen en initiatieven van derden, kan een win-winsituatie ontstaan.

- Optimaal realiseren van de ambitie vraagt extra middelen.
- Ingespeeld wordt op natuurlijke momenten van personeelsverloop, afschrijving van materieel en aanbesteding.
- Aanhaken bij ontwikkelingen, subsidiestromen en initiatieven van derden biedt kansen op een win-winsituatie.

7.3 Kosten per scenario

Waar gaat het over

Wat we nu inzichtelijk maken is hoe het huidige budget, de directe kosten voor planmatig onderhoud, zich verhoudt tot scenario's zonder dat de inrichting of arealen wijzigen.

Het is hierbij goed te weten dat het groenbeheersysteem nog niet optimaal is ingericht. Dit kan bij een volgende begroting een iets andere uitkomst geven.

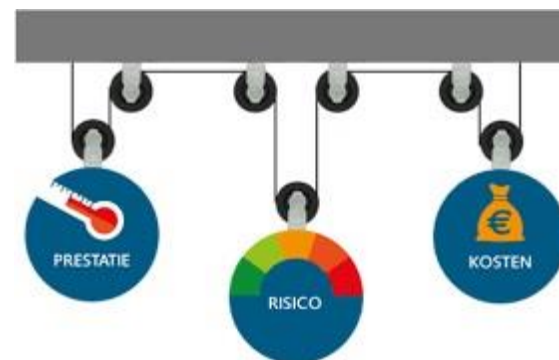
De effecten van het beleid voor de langere termijn zijn op dit moment niet inzichtelijk te maken. We voorzien immers een groeimodel. Dit betekent dat er andere beheerkeuzes gemaakt gaan worden die geleidelijk worden geïmplementeerd. Enerzijds om te komen tot meer natuurwaarde, anderzijds om efficiënter beheer mogelijk te maken. De benodigde inzet en kosten zullen daarmee ook veranderen. De financiële gevolgen van dit proces worden jaarlijks in de begrotingscyclus zichtbaar.

- Hoe verhouden huidige middelen zich tot mogelijke scenario's?
- Kostenniveau wijzigt bij gewijzigde ambitie, beheer en arealen.
- Groen is ook in financiële zin dynamisch!

Scenario's

Uitgaand van de huidige inrichting en arealen zijn er meerdere scenario's mogelijk. In de tabel (pagina 43) brengen we de meest logische en realistische opties in beeld. Daarnaast laten we als referentie de twee uitersten zien. Bijlage II bevat, naast enkele voorbeelden, een toelichting op ambitieniveaus.

- Per structuurgebied kan het ambitieniveau verschillen.
- De keuze van een scenario bepaalt in welke mate prestatie, risico en kosten elkaar beïnvloeden.

afb. 21, onderlinge relaties indicatoren

De tabel Consequenties scenario's (blz. 43) laat respectievelijk de directe relatie zien tussen ambitie en kosten, de verwachte consequenties als kapitaalgoed, voor veiligheid en claims, de mate van tevredenheid, en te verwachten klachten en meldingen.

		Structuurgebieden								kosten €				
		woon- wijk	bedrijven- terrein	groen- gebied	bijzondere locatie	buiten- gebied	productieve uren			uitbesteding en materialen				
	beheer zone	cult.lijk	nat.lijk (cult.lijk)	nat.lijk	plus	nat.lijk	B. en O.	nodig	verschil	budget	nodig t.b.v. uitbesteding	nodig t.b.v. materiaal	nodig totaal	verschil
scenario's	huidig	B	B	C	B	C	77.400	80.300	-2.900	200.000	103.000	98.000	201.000	-1.000
	1	A	A	A	A	A	77.400	121.900	-44.500	200.000	1.579.000	144.000	1.723.000	-1.523.000
	2	B	B	B	B	B	77.400	87.300	-9.900	200.000	351.000	103.000	454.000	-254.000
	3	C	C	C	C	C	77.400	69.900	7.500	200.000	-266.000	92.000	-174.000	374.000
	4	A	C	C	A	C	77.400	102.600	-25.200	200.000	894.000	125.000	1.019.000	-819.000
	5	B	C	C	A	C	77.400	83.800	-6.400	200.000	227.000	101.000	328.000	-128.000
	6	B	B	C	A	C	77.400	84.100	-6.700	200.000	238.000	101.000	339.000	-139.000

Consequenties scenario's							
scenario	kosten €	verschil t.o.v. huidig budget €	kapitaalvernietiging		veilig- heid en claims	tevreden- heid	klachten en meldingen
			0-5 jaar	5-10 jaar			
huidig	201.000	-1.000	buitengebied, groengebieden en dorpsranden matig	buitengebied, groengebieden en dorpsranden ernstig	x/✓	😊😊😊	📞📞📞
1	1.723.000	-1.523.000	geen	geen	✓	😊😊😊😊	📞
2	454.000	-254.000	geen	geen	✓	😊😊😊	📞📞
3	-174.000	374.000	matig	ernstig	x	😞	📞📞📞📞
4	1.019.000	-819.000	buitengebied, bedrijventerrein, groengebieden en dorpsranden matig	buitengebied, bedrijventerrein, groengebieden en dorpsranden ernstig	x/✓	😊😊😊	📞📞
5	328.000	-128.000	buitengebied, bedrijventerrein, groengebieden en dorpsranden matig	buitengebied, bedrijventerrein, groengebieden en dorpsranden ernstig	x/✓	😊😊	📞📞📞
6	339.000	-139.000	buitengebied, groengebieden en dorpsranden matig	buitengebied, groengebieden en dorpsranden ernstig	x/✓	😊😊😊	📞📞📞

Toelichting tabel Consequenties scenario's:

Kosten

In alle scenario's ontbreken de kosten van boomveiligheidsinspecties en achterstallig boombeheer. De gevolgen van gestructureerd boombeheer zijn separaat in beeld gebracht en toegelicht (zie hoofdstuk 7.4 overige kosten).

Kapitaalvernietiging

Ambitieniveau A: Er is geen sprake van kapitaalsvernietiging

Ambitieniveau B: 0-5 jaar: geen, kleine achterstanden aanwezig

Ambitieniveau B: 5-10 jaar: geen, kleine achterstanden aanwezig

Ambitieniveau C: 0-5 jaar: matig, oplopende renovatieachterstand

Ambitieniveau C: 5-10 jaar: ernstig, grote renovatieachterstand

Veiligheid en claims uitgaand van boombeheer zonder achterstanden

Per structuurgebied zal er onderscheid zijn.

- ✓ = zorgplicht is aantoonbaar ingevuld, veiligheid is gegarandeerd bij normaal gebruik en omstandigheden: geringe kans op schade en letsel.
- ✗/✓ = er wordt onvoldoende aantoonbaar voldaan aan de zorgplicht, toename onveilige situaties en claims: vallende takken, slechte berm, keur: kans op schade en letsel is zeer reëel.
- ✗ = er wordt niet voldaan aan de zorgplicht, veiligheid is niet gegarandeerd en sterke toename claims: overhangend groen, vallende takken, slechte berm, keur: kans op schade en letsel is onvermijdelijk.

Tevredenheid

- 😊😊😊😊 = tevreden over het groen in de gemeente
- 😊😊😊 = acceptatie van het ambitieniveau, over het algemeen tevreden
- 😊😊 = kritisch, grotendeels acceptatie ambitieniveau leefomgeving
- 😞 = ontevreden

Klachten en meldingen

- 📞 = aantal klachten en meldingen neemt af
- 📞📞 = aantal klachten en meldingen blijft gelijk
- 📞📞📞 = aantal klachten en meldingen blijft gelijk of neemt toe
- 📞📞📞📞 = aantal klachten en meldingen neemt sterk toe

7.4 overige kosten

Gestructureerd boombeheer

De waarde van bomen is uitgebreid beschreven en met gestructureerd beheer geven we daar invulling aan en onderstrepen we het belang.

Gestructureerd beheer van bomen borgt het voldoen aan zorgplicht. De maatregelen bestaan in de basis uit het inspecteren van bomen door het periodiek uitvoeren van boomveiligheidscontroles (BVC), en daarmee het in beeld krijgen van conditie en onderhoudssituatie. Het vormt daarmee de basis van een uitvoeringsplan. Dit proces heeft tot dusver onvoldoende aandacht gekregen waardoor maatregelen een ad hoc karakter hebben gekregen.

De actuele conditie van veel bomen, en dus eveneens het risico, is onbekend. Extern onderzoek heeft aangetoond dat er bij ca. 58 % van de bomen sprake is van achterstallig onderhoud.

Het advies is om bomen structureel, planmatig te inspecteren. Tegelijk kan de reguliere onderhoudscyclus van bomen daar op aansluiten. Hierdoor is het ook mogelijk, afgezien van spoedeisende maatregelen, verzoeken van inwoners uit te stellen. Scenario's houden geen rekening met ad hoc werkzaamheden.

Gezien de mate van het geconstateerde achterstallige onderhoud, is het niet realistisch te verwachten dat dit, naast het reguliere onderhoud, in eigen beheer kan worden uitgevoerd. Alle scenario's laten immers al een tekort zien. Alleen uren voor regulier onderhoud van bomen maakt deel uit van de scenario's.

De aanname dat de Essentaksterfte leidt tot meer dan gemiddelde uitval wordt door recent onderzoek tegengesproken. In de scenario's is rekening gehouden met jaarlijkse uitval van bomen van 0,7 %, dit is vooralsnog voldoende.

De systematische aanpak van de iepziekte heeft geleid tot het beheersen ervan. De deelname aan de Bomenwacht is door HHL gecontinueerd.

- Een structureel budget voor boomveiligheidscontroles ontbreekt.
- Er is geen budget voor achterstallig snoei- en onderhoud aan bomen.
- Scenario's houden geen rekening met ad hoc werkzaamheden

Vervanging en herinrichting groen

Structureel budget blijft noodzakelijk. Groen heeft niet het eeuwige leven en is aan slijtage onderhevig. Op basis van meerjarenplannen kan de behoefte aan middelen later nog wijzigen. Vooralsnog is het advies bestaand budget hiervoor ongewijzigd te handhaven.

- Budgetten beschikbaar stellen op basis van het gekozen scenario, en dit jaarlijks aan te passen op basis van actuele kosten, beheer, areaalgegevens en beschikbare productieve uren.
- Het budget bestaat uit:
  - Productieve uren regulier groenonderhoud B. en O.
  - Budget uitbesteed regulier onderhoud openbaar groen
  - Budget flexibele schil
- Incidenteel budget nodig voor achterstallig onderhoud bomen: € 135.300,- Of 3x € 45.100 (2021-2022-2023)
- Structureel budget nodig voor bomenonderzoek: jaarlijks € 25.000.

Begraafplaatsen

Gewijzigd groenbeleid heeft eveneens gevolgen voor de kosten van groenonderhoud op begraafplaatsen. In het eerder vastgestelde begraafbeleid is opgenomen dat het onderhoudsniveau in het groenbeleidsplan wordt bepaald waarbij de wens van een relatief hoger onderhoudsniveau uitgangspunt is. Dit is hier terug te vinden in de scenario's met ambitieniveau A voor bijzondere locaties, begraafplaatsen zijn daar onderdeel van.

In het begraafbeleid is opgenomen dat er een kostenverdeling is voor onderhoud van groen. Voor begraafplaatsen waar geen bijzettingen meer plaatsvinden wordt het onderhoud toegerekend aan openbaargroen.

Dit betekent dat bijna een derde (29%) van de kosten wordt toegerekend aan openbaargroen. De scenario's houden daar al rekening mee voor wat betreft de kosten van openbaar groen. De meerkosten voor het aan begraafplaatsen toe te rekenen deel ziet u in onderstaande tabel.

Nagedacht moet worden of dit ten laste komt van begraafplaatsen, en in de leges van begraafrechten door moet werken, of dat de meerkosten (vooralsnog) ten laste kunnen komen van openbaargroen.

	rekenfactor	meerkosten begraafplaatsen A t.o.v. B		
		arbeid	materialen	totalen
openbaar groen	29%	€ 40.122	€ 1.160	€ 41.282
begraafplaatsen	71%	€ 98.230	€ 2.840	€ 101.070
totalen	100%	€ 138.353	€ 4.000	€ 142.353

- Ambitieniveau A geeft meerkosten voor begraafplaatsen.
- De meerkosten kunnen ten laste komen van openbaargroen of van begraafplaatsen.

8.0 SAMENVATTING

Het groenbeleidsplan is de nota waarin de gemeente Het Hogeland haar beleid vastlegt dat zij de komende jaren wil voeren, het betreft groen binnen en buiten de dorpen. Het doel is het scheppen van duidelijkheid voor een langere periode. We laten zien hoe de gemeente tegen groen aankijkt en hoe ze daarmee wil omgaan.

Visie

Bij alles wat we in en met ons groen doen, moeten we ons afvragen welke invloed het heeft. Op de mensen en wat het kost, maar ook op al het andere waarvoor groen van wezenlijk belang is. We zien kansen om met openbaar groen meerwaarde te creëren die verder gaat dan de traditionele kijk op openbaar groen.

Groen is niet per definitie ondergeschikt aan andere belangen, maar we erkennen het belang van ontwikkelingen. We zijn ons bewust van onze (on)mogelijkheden.

Ambitie

Het Hogeland bewaakt de kwaliteit van het groen. Uitgangspunt bij ontwikkelingen en beheer is het vergroten van natuurwaarden. Het Hogeland streeft daarbij naar versterking van groenstructuren en onderlinge verbindingen. Groene 'afvalstromen' beschouwen we als grondstoffen: circulair als het kan. We werken samen met inwoners en betrekken 'groene belangen' vroegtijdig in ruimtelijke planvorming, er is aandacht voor een evenwichtige afweging.

Beeld en functie

Op verschillende niveaus is, naast algemene wetgeving, sprake van beleid en regelgeving die van invloed is op groenbeleid.

Groen moet zoveel mogelijk aansluiten bij de karakteristieken van een dorp, daarvoor willen we, op een later moment, groenstructuren per dorp vaststellen. De oorspronkelijke landschappelijke gegevenheden zijn door groene accenten herkenbaar. De verschijningsvorm sluit aan bij de functie en de kenmerken van de plek waar het voorkomt. Bomen en groen spelen een hoofdrol bij het structureren van de omgeving.

Groenelementen maken onderdeel uit van een groen netwerk. Aanleg en beheer zijn gericht op behoud en zo mogelijk versterken. Vroegtijdige vervanging beschouwen we als kapitaalvernietiging, we zorgen daarom voor goede groeivoorwaarden.

Groen is idealiter multifunctioneel, er zijn daarbij mogelijkheden voor (actieve) recreatie. Waar mogelijk worden gebruiksfuncties, ondermeer door initiatieven, toegevoegd. De vormgeving van groen krijgt voldoende aandacht. Behoud en versterken van natuurwaarden is een uitgangspunt. Groen draagt bij aan het verzachten van de gevolgen van klimaatverandering.

Het groene frame

Structuurgebieden zijn gebieden die verschillen in functie, inrichting en gebruik. Er wordt primair onderscheid gemaakt naar functies als wonen, werken, winkelen en recreatie. We onderscheiden: Grote lijnen, Woonwijken, Bedrijventerreinen, Groengebieden en dorpsranden, Bijzondere locaties en Bermen en watergangen.

Beheer en onderhoud

Een integrale benadering is nodig omdat beheer van groen, wegen, kunstwerken, riolering, etc. elkaar beïnvloeden. Het beeld wordt beïnvloed door de intensiteit van het gebruik en politieke keuzes.

Het groen is door beeld en functie niet overal gelijk, we onderscheiden daarom drie beheerzones met elk een herkenbaar beheerbeeld: Natuurlijk-, Cultureel- en Plusbeheerbeeld. Door structuurgebieden te koppelen aan een beheerzone, ontstaat een set van eigenschappen waardoor het beeld in vergelijkbare situaties overeen komt.

Er is een systematiek nodig om het gewenste ambitieniveau te omschrijven. Deze moet acceptabel zijn voor inwoners. We betrekken inwoners bij het openbaar groen. We willen kapitaalsvernietiging, klachten en meldingen voorkomen.

Groen zorgt niet voor onveilige situaties. Invulling geven aan zorgplicht vereist inzicht in conditie en te nemen maatregelen. Voldoen aan zorgplicht draagt bij aan een duurzaam bomenbestand.

Streven naar variatie draagt bij aan biodiversiteit. We moeten afwegen waar ecologische meerwaarde realistisch is. We streven naar een werkwijze die het milieu zo weinig mogelijk belast.

Overlast is niet altijd te voorkomen of op te lossen. Maatregelen worden gericht op waar overlast en risico's het grootst zijn waarbij meerdere belangen worden afgewogen.

Onderhoudskosten worden tot twee jaar na realisatie onderdeel van een project. Beheer en Onderhoud neemt nieuw areaal over na akkoord met oplevering en als er een beheerparagraaf is. Areaaluitbreiding is alleen te beheren wanneer daarvoor financiële dekking bestaat.

Beheer en onderhoud van groen vraagt specifieke kennis en vaardigheden, ook bij uitbesteding is kennis noodzakelijk om grip te houden. Bij wijzigingen maken we gebruik van 'natuurlijke aangrijpmomenten'.

Het proces van beleid tot uitvoering vraagt continue beoordelen en zonodig bijstellen: Plan, Do, Check, Act.

Bescherming groen en bomen

Regels voor bescherming van groen en bomen, en regels voor herplantplicht leggen we separaat vast in beleidsregels. We willen kunnen toetsen op belang van behoud en belang van verwijderen. Bij ontwikkelingen kunnen bomen alleen plaatsmaken na een integrale afweging.

Voor het vaststellen of groen en bomen waardevol zijn, worden criteria opgesteld. Inwoners moeten een bepaalde vrijheid hebben wat betreft bomen die relatief van minder waarde zijn. Een groenstructuurplan biedt bescherming aan beeld- en structuur bepalend groen en bomen. Met name bij de grotere ontwikkelingen is herplant niet altijd mogelijk. Financiële compensatie i.c.m. een groencompensatiefonds biedt kansen. Ramingen van gemeentelijke projecten moeten houden rekening met compensatie van bestaand groen.

Financieel

De financiële paragraaf betreft kosten van planmatig beheer en onderhoud van het huidige areaal openbaar groen. Het scenario bepaalt hoe prestatie, risico en kosten elkaar beïnvloeden. Optimaal realiseren van ambitie vraagt extra middelen. Aanhaken bij ontwikkelingen en initiatieven biedt kansen.

Het huidige beheer vraagt, naast € 200.000 voor uitbesteding en materialen, inzet van 77.400 productieve uren. Bij handhaven van de eigen inzet, en afhankelijk van het gekozen scenario vraagt nieuw beleid extra middelen.

Onderzoek laat zien hoeveel budget structureel nodig is voor veiligheidsinspecties van bomen, en incidenteel budget voor het opheffen van achterstallig boomonderhoud.

Samenvatting financiële consequenties

structureel uitbesteding groen per jaar €									incidenteel boombeheer €		
openbaar groen					groen begraafplaatsen	extra budget behoefte groen					
scenario	kosten excl. boombeheer	boomv.contr. BVC	totaal	verschil t.o.v. huidig	meerkosten	tekort groen	inzet flex. schil	extra benodigd budget	2021	2022	2023
huidig	200.000	0	200.000	0	0	0	0	0	0	0	0
1	1.723.000	25.000	1.748.000	1.548.000	101.070	1.649.070	215.000	1.434.070	45.100	45.100	45.100
2	454.000	25.000	479.000	279.000	0	279.000	215.000	64.000	45.100	45.100	45.100
3	-174.000	0	-174.000	-374.000	0	-374.000	215.000	-589.000	0	0	0
4	1.019.000	25.000	1.044.000	844.000	101.070	945.070	215.000	730.070	45.100	45.100	45.100
5	328.000	25.000	353.000	153.000	101.070	254.070	215.000	39.070	45.100	45.100	45.100
6	339.000	25.000	364.000	164.000	101.070	265.070	215.000	50.070	45.100	45.100	45.100

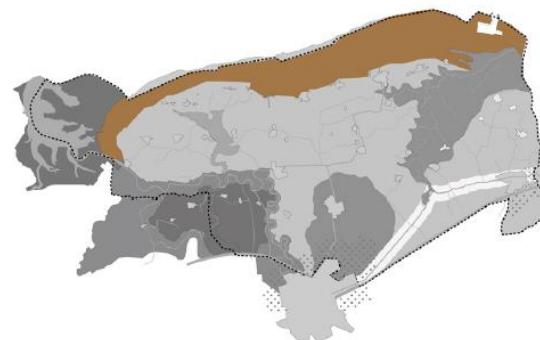
BIJLAGEN

I. Landschapskenmerken en wegbeplanting

Afhankelijk van de achtergrond van de indeling worden er veel verschillende benamingen gebruikt om landschappen te benoemen. Ook kunnen landschappen nog meer gedetailleerd worden ingedeeld. We volstaan hier met de indeling zoals ook benoemd in provinciale nota's en beleid. Per landschapstype zijn de meest relevante landschappelijke kenmerken benoemd.

Waddengebied

Het landschap van de Waddenkust is een zeer open landschap, met een kenmerkende opstreckende verkaveling. Een openheid die wordt gemarkeerd door grote boerenerven en stelsels van parallelle dijken. De dijken en de grote zwaar beplante boerenerven, in een overwegend zeer open landschap, zijn kenmerkend. Dit betekent dat langs wegen in dit gebied in principe geen beplanting voorkomt. Hiermee onderscheidt het gebied zich nadrukkelijk van het aanliggende Wierdenlandschap. De Oldiek op de kwelderwal van Uithuizen vormt de scheidslijn met het Wierdengebied.

afb. 22, Waddengebied

- Patroon van dijken vrijwel evenwijdig aan de kustlijn
- Wegen en waterlopen loodrecht op de dijken
- Wegen en dijken vrij van bomen en beplanting
- Grootschaligheid en rechtlijnigheid in verkavelingstructuur
- Openheid zeer karakteristiek
- Vergezichten bieden rust en ruimte
- Groene erven als eilanden in het open landschap
- Puntsgewijs opgaande (boom)beplanting rond de erven

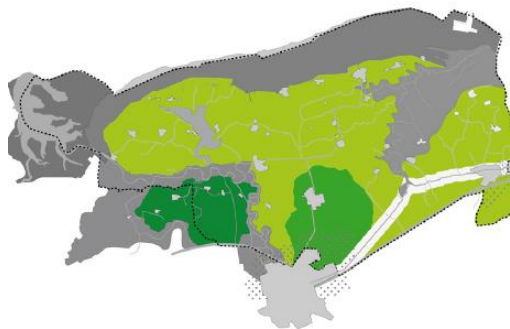
Afb. 23, Erfbeplanting als eiland in zee van ruimte

hoofdweg

Wierdengebied

In het open wierdenlandschap spelen beplantingen een belangrijke rol. Het gaat daarbij om beplantingen langs wegen, bij dorpen en erven. De identiteit van het Wierdenlandschap wordt met name bepaald door de wierdendorpen (dorpssilhouetten), slingerende wegen, monumentale laanbeplantingen, borgen en de onregelmatige blokverkaveling.

De monumentale beplanting langs verbindingswegen over de oude kwelderruggen vormen de belangrijkste groene structuurlijnen in dit landschap.

afb. 24, Wierdengebied

- Concentratie van bewoning in wierdedorpen op kwelderwallen;
- Verschillende typen van wierdedorpen, ondermeer radiaal (Baflo en Rasquert) en rechthoekig (Winsum en Tinallinge)
- Afwisseling tussen openheid en beslotenheid
- Grootschalige, onregelmatig blokverkaveling
- Open kleilandschap met verspreide ligging van boerderijen
- Veelal monumentale erfbeplanting rond boerderijen aanwezig

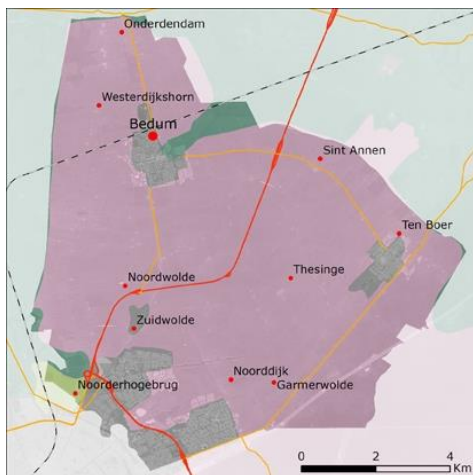
→ Structurerende lijnen van wegen (N361 en N366) en water (Winsumerdiep, kanaal Baflo-Mensingeweer)

Afb.25, structurerende wegbeplanting

Woldstreek

De Woldstreek is een laaggelegen zeekleigebied ten noordoosten van de stad Groningen. De kern van het gebied wordt gevormd door een komvormige laagte, die tot halverwege de middeleeuwen was bedekt met hoogveen dat door ontginning is verdwenen. Het is overwegend een veeteeltgebied met verspreide percelen bouwland. De voormalige gemeente Bedum is grotendeels onderdeel van de Woldstreek.

afb. 26, Woldstreek

- Open (weide)gebied met lage ligging achter de kwelderwal
- Verspreid liggende boerderijen
- Karakteristieke (veelal doodlopende) insteekwegen
- Insteek wegen voorzien van natuurlijke opgaande beplanting (hakhoutbeheer met een enkele opgaande boom)
- Verkaveling blokvormig tot opstrekkend, regelmatige strokenverkaveling ten westen van Bedum
- Markante ontginningslijnen in de vorm van wegen, waterlopen en voormalige dijken, spoorverbinding als dikelement in de open ruimte

afb. 27, natuurlijke beplanting langs insteekweg

Wegbeplantingen

De wegbeplantingen komen naar voren als structuurdragers van het landschap. We hebben ze in het groene frame niet voor niets benoemd als wezenlijk onderdeel van de 'Grote lijnen'. De nieuwe wegbeplantingen zijn de monumentale lanen van de toekomst.

Het toepassen van wegbeplanting in een overwegend open landschap heeft een zorgvuldige afweging nodig: waar wel en waar liever niet. We opteren voor een eenduidige aanpak die in principe aansluit bij de provinciale visie.

We onderscheiden op hoofdlijnen (zie ook kaart en tabel) de volgende categorieën:

Categorie 1 - Hoofdstructuur; monumentaal beplant

Dit zijn oude verbindingswegen over de kwelderruggen. De beslotenheid van de kwelderruggen wordt ondersteund door het toepassen van een monumentale bomenrij met bomen van de eerste grootte. De bomen kunnen zowel langs de bestaande provinciale N-wegen als het (deels) naastgelegen oude tracé komen.

Categorie 2 - Laanbeplanting ter markering van de parallelle kwelderruggen

Strategie is om de weg hier eenduidig aan te planten maar wel ondergeschikt aan de hoofdstructuur in categorie 1. De ondergeschiktheid kan tot uitdrukking komen in zowel de beplantingswijze als in boomgrootte.

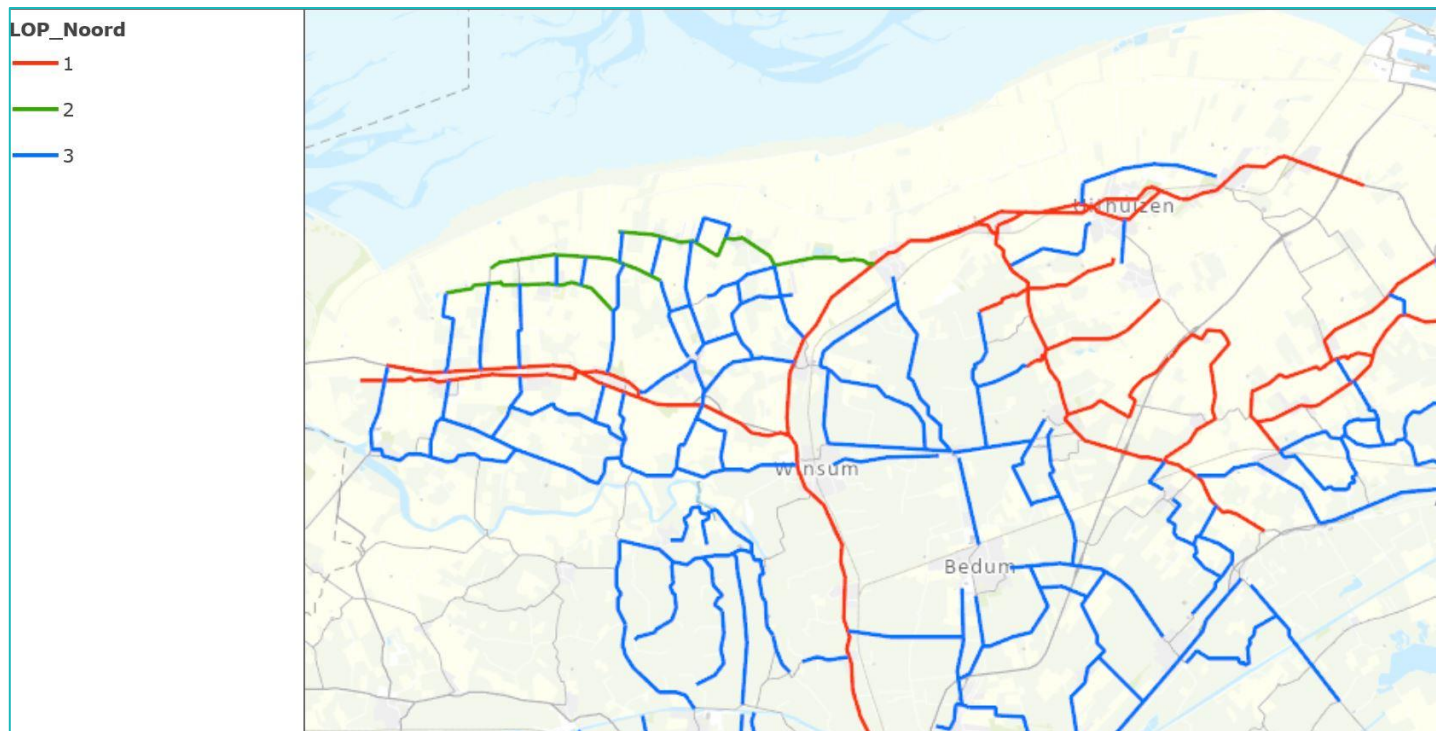
Categorie 3 - Eventueel beplante wegen in het wierdenlandschap

Strategie is wegen in hun geheel wel of geheel niet te beplanten. Bij de vertaling naar de gemeente Het Hogeland is gekozen om de bestaande lanen te handhaven en/of te versterken en de onbeplante wegen bij voorkeur niet te beplanten. Bij wegen die voorzien zijn van natuurlijke begroeiing (spontaan opkomen van hakhout) zorgen dat de verdichting langs de wegen beperkt blijft en er openheid en zicht naar het omliggende landschap blijft. Het is niet de bedoeling dat uit natuurlijke beplanting boomvormende beplanting ontstaat.

Categorie 4 - De wegen zijn onbeplant

Deze categorie is niet op de kaart aangeduid. Het gaat hier om de meest open landschappen. Voor de gemeente Het Hogeland zijn dit de wegen in het Waddengebied, met name de kustpolders. Door het onbeplant laten van de wegen onderscheiden ze zich nadrukkelijk van het wierdenlandschap.

Nieuwe aanplant langs wegen is in deze gebieden niet gewenst, eventuele boombeplanting dient bij voorkeur te worden verwijderd. Er kan gekozen worden voor een uitsterfbeleid om op langere termijn dit doel te bereiken.

afb. 28 Boomstructuren in het landschap

Samenvatting (boom)beplantingen

Cat.	Omschrijving	Laanbomen		Natuurlijke (weg)beplanting
		Bestaand	Nieuw	
1	Wegen hoofdstructuur: N361 en N363	Deels	Ja	Hakhoutcultuur: solitaire of groepjes struiken
2	Wegen parallelle hoofdstructuur:	Deels	Ja,	Hakhoutcultuur: solitaire of groepjes struiken
3	Wegen wierdenlandschap	Handhaven	Nee	boomvormers en struiken incidenteel toestaan streven naar open zicht
4	Wegen onbeplant: Waddengebied	Sterfhuisconstructie	Nee	Hakhoutcultuur: boomvormers niet toestaan solitaire of groepjes struiken
	Wegen insteekwegen Woldstreek	Nee	Beperkt/ natuurlijke onregelmatigheid	Hakhoutcultuur: alleen incidenteel uit laten groeien tot boom
	Dijken	Nee	Nee (m.u.v. bakenbomen bij dijkcoupures)	Hakhoutcultuur: solitaire of groepjes struiken
	Dorpen	Handhaven overéénkomstig visie groene frame en groenstructuur	Versterken overéénkomstig visie groene frame wanneer: praktisch uitvoerbaar en toekomstbestendig	Hakhoutcultuur: Handhaven overéénkomstig visie incidenteel uit laten groeien tot boom voornamelijk in groengebieden en dorpsranden
	Historische terreinen	Handhaven: gebruik maken van herplantplicht	Indien mogelijkheden zich voordoen structuren versterken.	Indien mogelijkheden zich voordoen structuren versterken.
	Boerenerven	Handhaven: gebruik maken van herplantplicht	Indien mogelijkheden zich voordoen stimuleren van aanplant.	Indien mogelijkheden zich voordoen stimuleren van goed beheer.

II. Ambitieniveaus groen

De beeldmeetlatten uit de kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte (KOR) van het CROW gaan uit van vijf niveaus: A⁺-A-B-C-D, waarbij A⁺ de hoogste is en D de laagste. Voor alle beheergroepen (gras, beplanting, bomen...etc.) bestaan er voor meerdere aspecten. Enkele zijn hierna als voorbeeld weergegeven.

Door te monitoren en daarbij met behulp van de beeldmeetlatten een beoordeling te geven van alle aspecten is het mogelijk te rapporteren en zonodig bij te sturen.

Er heeft geen 0-meting plaatsgevonden maar we vinden dat het huidige beeld gemiddeld het meest overeenkomt met niveau B. Voor de begraafplaatsen geldt hetzelfde, op onderdelen slagen we er soms in niveau A te bereiken.

We vinden dat de twee uitersten, A⁺ en D, niet in aanmerking komen om toe te passen. A⁺ is alleen haalbaar met continue een grote inspanning en daardoor hoge kosten. We vinden dat dit geen realistische optie is.

Optie D leidt zondermeer tot verloedering en doet afbreuk aan de omgeving. De leefomgeving zal niet langer als prettig worden ervaren en voor de meeste inwoners zal dit niet acceptabel zijn. Het zal in de afweging om in Het Hogeland te willen wonen of je als bedrijf te vestigen een rol kunnen gaan spelen. Het zal zeer waarschijnlijk aanleiding zijn voor aanzienlijk meer meldingen en klachten.

De technische staat van het openbaar groen is onvoldoende om onveilige situaties te voorkomen. Het risico op ongevallen, letsel en schade neemt sterk toe. Het op een later moment terugdraaien van een keuze voor niveau D brengt hoge kosten met zich mee: er is sprake van kapitaalvernietiging.

A ⁺	A	B	C	D
				
Er is geen onkruid.	Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.

afb. 29 Beeldmeetlat Groen-beplanting-onkruid

A ⁺	A	B	C	D
				
Er is geen kaal oppervlak.	Er is weinig kaal oppervlak.	Er is in beperkte mate kaal oppervlak.	Er is redelijk veel kaal oppervlak.	Er is veel kaal oppervlak.

afb. 30 Beeldmeetlat Groen-beplanting-bodembedekkers-kaal oppervlak

A ⁺	A	B	C	D
				
De rand van de verharding of het gras is volledig zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is goed zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is redelijk zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is nauwelijks zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is niet zichtbaar.

Afb. 31, Beeldmeetlat Groen-beplanting-bodembedekkers-overgroei randen verharding

III. Vervolgstappen

In het voorgaande is in verschillende hoofdstukken verwezen naar instrumenten die niet, of onvolledig, beschikbaar zijn, maar wel belangrijk zijn voor het goed kunnen uitvoeren van het beleid zoals verwoord. Het betreft, in willekeurige volgorde, de volgende items:

Gebiedsgerichte en thematische beheerplannen

Voor de vertaling van beleid naar uitvoering is het noodzakelijk dat duidelijk is waar welk beheerbeeld is beoogd: natuurlijk, cultureel of een plus beheerbeeld. Vervolgens welke keuzes maken we: bijvoorbeeld waar maaien we gras met als eindbeeld gazon en waar is het doel bloemrijk gras.

Voor specifieke thema's is een beheerplan voor de totale gemeente mogelijk.

Meerjarenplan groen

Om niet voor grote verrassingen komen te staan, worden eenmalige, te voorziene klussen als herinrichting en omvorming, voor de middellange termijn in beeld gebracht. Zowel het benodigde budget als de uitvoering kan daarmee goed gepland worden.

Beheersysteem

Het beheersysteem speelt een belangrijke rol. Het systeem is recent gevuld met beschikbare gegevens. Niet alle gegevens wat betreft hoeveelheden en samenstelling van het groen zijn compleet. Dit vraagt deels nog inventarisatie en of een controleslag. Mogelijk heeft dit gevolgen voor een volgende begroting.

APV en beleidsregels bomen

Er is aandacht besteed aan de bescherming van bomen en groen. Er zijn kaders beschreven die verder uitgewerkt moeten worden. Het moet resulteren in beleidsregels. Het is het beoogde toetsingskader voor de omgevingsvergunning (kapvergunning) en nieuwe ontwikkelingen. De voorgestelde kaders maken een wijziging van de APV nodig.

Vaststellen komgrenzen Wet natuurbescherming

Voor de bepaling van het bevoegd gezag bij omgevingsvergunningen, ondermeer voor kappen en herplant, is actualisatie nodig.

Groenstructuurplan(kaart)

De groenstructuur is de ruggengraat van het openbaar groen. Het betreft de basis; het groene frame. We kunnen deze alleen goed beschermen als het als zodanig ook is vastgesteld. Het is een beoogd onderdeel van het toetsingskader voor de omgevingsvergunning (kapvergunning) en bij nieuwe ontwikkelingen.

Groenbeleid en omgevingsplannen

Met name voor de bescherming van groen is het nodig om dit te integreren in de te ontwikkelen omgevingsplannen.

Stimuleren particulier groen(initiatief)

Bijna iedereen is ervan doordrongen dat groen op veel manieren belangrijk is. Tegelijk doen we als Het Hogeland weinig om dit onder de aandacht te brengen of meer groen te stimuleren.

We zijn er als gemeente zelf bij gebaat om ondermeer verstening tegen te gaan. Er bestaan landelijke initiatieven waar we ons bij aan kunnen sluiten zoals 'Operatie Steenbreek'. We kunnen ook nadenken over tijdelijk gebruik van braakliggend bouwterrein, de adoptie van boomspiegels, de aanleg van een geveltuintje...etc.

We zijn gebaat bij de inzet van vrijwilligers. We kunnen instrumenten ontwikkelen om daar, naast bestaande subsidiemogelijkheden, als gemeente structureel ondersteuning voor te bieden. Denk aan beschikbaar stellen van gereedschap en begeleiding. Soms kan een cursus of training nuttig en stimulerend zijn. Bijvoorbeeld een snoeicursus voor het onderhouden van een boomgaard. Ook het onderhouden van contacten vraagt aandacht.

De groenenquête heeft ondermeer als resultaat dat een aantal inwoners zich heeft aangemeld om actief een bijdrage te leveren. We moeten onderzoeken hoe we daar invulling aan kunnen geven.

Inventarisatie en monitoren natuurwaarden

Zowel voor de toetsing van een omgevingsvergunning als voor beheer en onderhoud is kennis nodig van aanwezige natuurwaarden: flora en fauna. Wanneer natuurwaarden bekend zijn kunnen we daar beter rekening mee houden. Tegelijk is door te monitoren meetbaar wat het effect is op de aanwezigheid van soorten.

Gedragscodes

Als we werkzaamheden uitvoeren die schadelijk zijn voor beschermde planten en dieren kan een ontheffing nodig zijn. Wanneer volgens de voorwaarden van de gedragscode (Gedragscode soorten bescherming gemeenten) wordt gewerkt, is een vrijstelling mogelijk.

Dit geldt voor zowel beheermaatregelen als bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Inzicht in aanwezige beschermde soorten (zie vorige item) en opleiding is een voorwaarde om gebruik te mogen maken van een gedragscode. Dit onderwerp vraagt nadere uitwerking.

afb. 32, gedragscode

IV. Beheerplan bermen

V. Beheerplan groen

VI. Resultaten enquête groenbeleid

Aantal ingevulde enquêtes: 1.758

- Via de website 1.633
- Via vragenlijst in de Noorderkrant 125

1. Woont u in de gemeente Het Hogeland?	
ja	98%
nee	2%

De 2 % niet-inwoners betreft personen die er relaties (familie, zakelijk) hebben, er eerder gewoond hebben, wandelaars, fietsers of als belanghebbende (toerisme, vleermuizenwerkgroep ...etc.).

De meeste reacties komen uit de grotere dorpen. Uit sommige kleine dorpen is slechts een enkele reactie ontvangen. De uitkomst is dan niet zondermeer representatief te noemen.

2. Bent u tevreden over hoe het openbare groen (zoals bomen, plantsoenen en bermen) er nu uit ziet in de gemeente Het Hogeland?	
ja	27%
nee	69%
Geen mening / weet niet	4%

De vraag is bedoeld om te onderzoeken wat men van de samenstelling van het groen vindt. Kijkend naar de gegeven toelichtingen is de vraag vooral beschouwd zoals bedoeld met vraag 3: tevredenheid onderhoud. De vraagstelling is blijkbaar niet voor iedereen duidelijk genoeg.

3. Hoe tevreden bent u over het onderhoud van het openbaar groen in Het Hogeland? Het gaat hierbij vooral om de verzorging.
---

heel tevreden	2%
tevreden	25%
niet tevreden, niet ontevreden	27%
ontevreden	30%
heel ontevreden	14%
Geen mening / weet niet	2%

De neutrale score buiten beschouwing latend (27%) kun je stellen dat de meeste inwoners het onderhoudsniveau niet goed vinden (44%). Daar staat tegenover dat 27% van mening is dat ze het wel goed vinden. Per dorp zijn de meningen niet allemaal gelijk. De toelichtingen laten zien dat andere thema's, met name bestrating en onkruidbestrijding op verharding, meewegen in een negatief oordeel.

4. Wat vindt u het belangrijkste als het gaat om openbaar groen?	
Zo veel mogelijk groen. Als het er daardoor wat minder verzorgd uit zou zien vind ik dat niet erg.	47%
Als de verzorging en uitstraling daardoor verbeteren mag de hoeveelheid groen best wat minder.	47%
Geen mening / weet niet	6%

Met name de groep die niet tevreden is (vraag 2 en 3) kiest voor minder groen als dit ten goede komt aan een hoger onderhoudsniveau. Als men tevreden is vindt men juist extra groen wenselijk. Wanneer dit leidt tot een iets lager onderhoudsniveau, is dit voor deze groep acceptabel.

5. Vindt u dat het groen op alle locaties in de dorpen even netjes moet zijn?	
Ja, het moet niet uitmaken waar in het dorp je bent.	49%
Nee, op sommige plekken kan het best wat minder strak.	38%
Ja, maar op bijzondere locaties mag het iets meer kosten.	12%
Weet niet / geen mening.	1%

Bijna de helft (49%) geeft aan geen onderscheid te willen maken in het onderhoudsniveau. Iets minder vaak wordt aangegeven dat er plekken zijn waar het (relatief) wat minder netjes hoeft te zijn. Een relatief klein aantal reacties (12%) laat zien dat men wat extra over heeft voor bijzondere locaties.

6. Hoe belangrijk vindt u het om bij het beleid en beheer van groen, binnen en buiten het dorp, rekening te houden met het effect op natuur? Bijvoorbeeld door te zorgen voor betere leefomstandigheden voor bijen en vlinders of meer variatie in flora en fauna.	
Belangrijk: als we de natuur kunnen helpen dan moeten we dat zeker doen.	53%
Belangrijk: als andere functies, zoals spelen of een balletje trappen, maar mogelijk blijven en er geen overlast door ontstaat.	33%
Buiten het dorp is prima, maar natuur hoort niet in het dorp, daar zijn natuurgebieden voor.	12%
niet belangrijk	2%
Weet niet / geen mening.	0%

Een grote meerderheid (86%) vindt het van belang, binnen en buiten het dorp, rekening te houden met de natuur. Deels (33%) vindt men wel dat ze er geen hinder van willen ondervinden en dat ook andere functies mogelijk moeten blijven. Nog eens 12 % vindt het wel belangrijk maar niet in het dorp.

7. In de dorpen onderhouden we veel gras als een gazon. Voor een natuurlijker uitstraling zou dit op sommige plaatsen ook anders kunnen.	
In het dorp moet alles strak gemaaid zijn.	29%
Natuurlijke uitstraling moet het uitgangspunt zijn.	33%
Als het een bijdrage levert aan natuurwaarden en biodiversiteit hoeft het allemaal niet zo strak, als ik er maar geen hinder van	37%

ondervind.	
Weet niet / geen mening.	1%

Uit de percentages blijkt dat het niet voor iedereen (70%) vanzelfsprekend is dat gras in het dorp in alle gevallen als gazon wordt onderhouden. Een deel van de reacties geeft aan daarbij wel voorwaarden te stellen: geen hinder. Tegelijk vindt 29% dat het beeld overal strak moet zijn.

8. Op enkele begraafplaatsen is het groenonderhoud voor een deel minder strak. Is het acceptabel als op de oudste delen de uitstraling natuurlijker is?	
Nee, een begraafplaats moet altijd helemaal strak verzorgd zijn.	51%
Ja, vooral als dit een bijdrage levert aan natuur waarden en biodiversiteit.	32%
Ja, maar alleen als daar niet meer begraven wordt.	13%
Geen mening / weet niet.	4

In tegenstelling tot vraag 7 is op begraafplaatsen een strak beeld in meerderheid (51%) genoemd als voorkeur. Neemt niet weg dat, onder voorwaarde dat er niet begraven wordt, 45% aangeeft dat een natuurlijker beeld mogelijk zou moeten zijn als dit bijdraagt aan natuurwaarde en biodiversiteit.

9. De gemeente is niet in staat om aan de verwachtingen van iedereen te voldoen. Wat zou u zelf kunnen betekenen voor het groen in uw buurt, een begraafplaats of speelplek? Bijvoorbeeld als er extra wensen zijn voor het onderhoud of ideeën voor een andere inrichting?	
Reken niet op mij: ik vind dat onderhoud van openbaar groen volledig de taak van de gemeente is.	41%
Als de gemeente zorgt voor een basisniveau ben ik bereid om het 'mooier' te maken.	28%
Ik wil samen met buurtgenoten wel een stuk groen adopteren.	15%

Geen mening / weet niet.	16%
--------------------------	-----

Het aandeel dat aangeeft niet op ze te hoeven rekenen (41%), is vrijwel gelijk aan het aantal (43%) dat daartoe wel bereid is. Van de mensen die aangeven dat ze het niet weten (16%) geeft een deel in de toelichting aan dat ze wel zouden willen maar er fysiek niet toe in staat zijn of al actief zijn als vrijwilliger.

10. Groen helpt ons beter 'klimaatproof' te zijn. Voor de uitstraling van een straat kunnen bomen of beplanting een verbetering zijn. Alleen soms is in een straat te weinig ruimte. Zou u eventueel een bijdrage willen/kunnen leveren, door het planten van groen in uw tuin langs de straat?	
Ja, mijn tuin is groot genoeg. Als ik een bijdrage kan leveren hoor ik dat graag.	30%
Ja, mijn tuin is groot genoeg. Als de gemeente de aanschaf betaalt, is dat prima.	17%
Helaas is mijn tuin niet zo groot, anders zou ik het wel willen.	18%
Nee, ik vind dit geen rol voor inwoners.	21%
Weet niet / geen mening.	14%

Een grote meerderheid zou wel bereid zijn om extra groen in de privétuin te planten als dit een gunstig effect heeft op het beeld of klimaat. Een deel (17%) zal dit alleen overwegen als de gemeente de aanschaf betaalt. Een vijfde (21%) vindt dat dit geen rol is voor inwoners.

11. Op dit moment moet u in onze gemeente vaak een kapvergunning aanvragen om een boom te mogen kappen. Wanneer zou een kapvergunning volgens u verplicht moeten zijn?	
voor elke boom	16%
Alleen voor een boom met een diameter groter dan 20 cm (huidige situatie).	27%
Alleen bomen die op een lijst met monumentale, waardevolle	24%

bomen staan.	
Alleen voor bomen met diameter, groter dan 45 cm én bomen op een lijst met waardevolle bomen.	22%
Nooit.	7%
Weet niet / geen mening.	4%

Het blijkt dat een meerderheid (73%) vindt dat een vergunning niet altijd nodig zou moeten zijn. Meer dan de helft (46%) geeft aan dat waardevolle bomen extra beschermd moeten worden. De twee uiterste opties die zijn voorgelegd, 'nooit' en 'voor elke boom' scoren respectievelijk 7% en 16%.

12. Als de gemeente een boom kapt wordt op dit moment niet altijd een nieuwe boom geplant. Wat vindt u daarvan?	
Ik vind dat elke vergunningsplichtige boom moet worden vervangen, desnoods heel ergens anders.	38%
Ik vind het niet nodig, dat voor elke gekapte boom een nieuwe geplaatst wordt. In het beleid moet worden opgenomen in welke situatie er een wel en in welke situatie er geen nieuwe boom wordt geplant.	31%
Ik vind dat we minimaal het bestaande aantal bomen in stand moeten houden.	29%
Weet niet / geen mening.	2%

De resultaten zijn redelijk gelijk verdeeld over de antwoorden. Wel blijkt dat men (67%) het in stand houden van het aantal bomen, ongeacht de situatie, belangrijk vindt. Het meer genuanceerde antwoord is in 31% van de reacties gekozen.

13. Als gemeente kunnen we de voorwaarde stellen dat u alleen een kapvergunning krijgt als u ook een nieuwe boom plant. Wat vindt u, wanneer moeten we dit verplichten?	
Altijd.	18%

Alleen als in het deel van de tuin met de te kappen boom (voor-, zij-, achtertuin) voldoende ruimte is, dus vanaf een bepaald oppervlakte.	28%
Alleen wanneer de te kappen boom duidelijk zichtbaar is vanaf de openbare weg.	5%
Combinatie van de vorige 2 opties.	16%
nooit.	24%
Geen mening / weet niet.	9%

Het merendeel van de reacties (49%) laat zien dat een verplichte herplant in enkele situaties acceptabel kan zijn. Zonder enig voorbehoud stelt 18% dat herplant in alle gevallen opgelegd moet kunnen worden. Bijna een kwart (24%) stelt dat herplant niet verplicht moet zijn. In de toelichting wordt daarbij wel verwezen naar verschil tussen privé- en openbaar domein.

14. Als u heeft aangegeven een bijdrage te willen leveren aan het openbaar groen, mogen we u dan benaderen of uw contactgegevens aan een initiatiefnemer doorgeven?	
ja	24%
nee	76%

Met vraag 9 is onderzocht in hoeverre inwoners bereid zijn actief een bijdrage te leveren. Dit betreft 43% van de reacties. Op de vraag of hierover contact mogelijk is loopt dit percentage terug tot 24%.

VII. Begrippen en afkortingen

Ambitieniveau	Hoe schoon (verzorgd) en heel (technisch in orde) is het. Dit wordt ook onderhouds- of kwaliteitsniveau genoemd.
APV	Algemeen Plaatselijke Verordening
BEA	Boom Effect Analyse: beoordeling invloed van een voorgenomen ontwikkeling op aanwezige bomen.
Beheergroepen	Aanduiding van een type beplanting: bomen, heesters, gras, hagen, watervegetatie, ...etc. Wanneer een beheergroep verder wordt onderverdeeld spreken we van een subbeheergroep. Bijvoorbeeld bomen kun je onderverdelen in fruitbomen, leibomen, knotbomen, ...etc.
Beheerzone	Dit heeft betrekking op het beoogde beeld in een bepaald gebied: natuurlijk-, cultureel- of plusbeeld.
Biodiversiteit	Verscheidenheid aan levensvormen en soorten.
Boom 1 ^{ste} grootte	>15 m;
Boom 2 ^{de} grootte	8-15 m;
Boom 3 ^{de} grootte	<8 m;
BVC	Boomveiligheidscontrole;
Ecologie	Relatie tussen organismen en omgevingsfactoren.
Ecologisch beheer	Beheer gericht op instandhouding en bevorderen ecologische processen met als doel het bevorderen van biodiversiteit.
HHL	Gemeente Het Hogeland
Natuurwaarden	Bedoeld wordt in welke mate een (groen)gebied, beplanting, of ontwikkeling van betekenis is voor flora en fauna.
Structuurgebied	Woonwijk, bedrijventerrein, groengebieden en dorpsranden, bijzondere locaties en buitengebied:

door een set van eigenschappen, situering, functie, samenstelling, beheerzone en ambitieniveau zijn deze afzonderlijk herkenbaar.

VTa Visual Tree Assessment: methode om de boomveiligheid te beoordelen op basis van uiterlijke kenmerken.

Wnb. Wet natuurbescherming: ondermeer voormalige Flora- en Faunawet, Natuurbeschermingswet, en de Boswet zijn hierin opgenomen.

VIII. Bronnen

LOP NOORD GRONINGEN HOOFDRAPPORT Arnhem 2006, Arcadis
Landschappen van Noord-Nederland, Kenniscentrum Landschap RUG Groningen

www.CROW.nl

www.stadswerk.nl

<https://www.provinciegroningen.nl/beleid-en-documenten/documentenzoeker/natuur-en-landschap/bos-en-hout/>

www.rijksoverheid.nl

Groenbeleidsplan Bedum 2009

Groenbeheerplan 2013-2018 Bedum

Bomen- en groenstructuurplan Eemsmond 2012

Kwaliteitsvisie groen 2011 Winsum

Bomenbeleidsplan 2012-2021 Winsum

Structuurvisie De Marne

Beeldkwaliteitsplan openbare ruimte De Marne

afbeeldingen	
nr. afbeelding	bron
voorblad, 2, 3, 7, 8, 10,11, 12, 13, 14, 17, 20, 23, 27	auteur
9	team communicatie HHL
1, 5, 6, 19, 25	Cyclomedia
15, 16	Stadswerk072
4	Waterschap Vallei Eem (Waterberging in de stad, nov. 2004)
21	Strategisch managementplan prov. Overijssel 2016
28	Landschapsontwikkelingsplan prov. Groningen
22, 24, 26	www.landschapsgeschiedenis.nl
29 t/m 31	www.CROW.nl I
32	www.stadswerk.nl